

Plenum

Tisdag 19.11.2024 kl. 14.00—21.57

11. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 12 och 16 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården

Regeringens proposition RP 132/2024 rd

Utskottets betänkande ShUB 14/2024 rd

Andra behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 11 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslaget kan nu antas eller förkastas. — Debatt. Ledamot Siponen.

Debatt

19.13 **Markku Siponen kesk:** No niin, arvoisa rouva puhemies, nyt myöskin mikrofonin on päällä.

Todellakin käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetusta laista. Me keskustalaiset pidämme tämän hallituksen esityksen tavoitteita sosiaalihuollon henkilöstön sekä sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyyden ja saatavuuden turvaamisesta erittäin tärkeinä ja kannatettavina, mutta sitä vastoin nämä keinot eivät saa keskustalta kannatusta.

Sosiaali- ja terveystieteiden kuulemisissa on noussut esille, että hallituksen esitys voi toteutuessaan heikentää asiakasturvallisuutta ja oikeutta palvelujen saantiin. Kelpoisuusvaatimusten muutosten ansiosta saatava mahdollinen lyhyen aikavälin säästö saattaa myös aiheuttaa lisää kustannuksia, jos sosiaalityön toimia ei ole osattu kohdentaa oikealla tavalla ja oikea-aikaisesti. Keskusta on erittäin huolissaan siitä, että Orpon ja Purran hallituksen sosiaali- ja terveystieteiden näytystä johtavan monissa päätöksissä lyhytaikaisten säästöjen hakemiseen tavoilla, jotka uhkaavat sitten pidemmällä aikavälillä tuottaa isoja lisäkustannuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessäkin todetaan, että ehdotetulla muutoksella voi olla kielteisiä vaikutuksia sosiaalihuollon asiakkaiden oikeusturvaan ja asiakasturvallisuuden toteutumiseen. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien ja edun toteutuminen voi vaarantua. Valvontaviranomaisille on tullut kanteluiden tai valvontatoiminnan kautta tietoon tapauksia, joissa tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivan henkilön toiminta on osaamisvajeen vuoksi vaarantanut asiakasturvallisuuden, palveluiden saatavuuden tai tiedonsaantioikeuden.

Keskusta kannustaa Orpon hallitusta ratkaisemaan ongelmia, jotka ovat tutkimuksenkin mukaan heikentäneet kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden saatavuutta, mutta tämä hallituksen esitys ei ratkaise ongelmaa. Se saattaa päinvastoin heikentää laillistettujen sosiaalityöntekijöiden rekrytointia, jos epäpätevien tilapäisten työntekijöiden osuus

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kasvaa edelleen nykyisestä. Tämä voi johtaa hallituksen esityksen mukaan vakituisten sosiaalityöntekijöiden työmäärän ja työn kuormittavuuden kasvuun entisestään. Hallitus toteaa itsekin tässä esityksessään, että muodollisesti pätevien laillistettujen sosiaalityöntekijöiden veto- ja pitovoima voi heikentyä esityksen vuoksi, mikäli saman palkkatason lisäksi samoissa tehtävissä voivat toimia myös henkilöt, joilla ei ole tehtäviin edellytettävää koulutusta ja ammattipätevyyttä.

Me keskustalaiset emme hyväksy tätä kelpoisuusehtojen polkemista, ja sen vuoksi esitämme, että tämä lakiehdotus hylätään vastalauseen 2 mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

19.16 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Me keskustassa luotamme useiden asiantuntijoiden arvioon siitä, että mahdolliset vahingot, joita saattaa seurata virheellisten käsittelypäätösten myötä, voivat tulla paljon kalliimmiksi kuin mitä säästöjä tällä lakiesityksellä tavoitellaan. Sosiaalihuollon ammattihenkilö tekee työssään päätöksiä, joilla vaikutetaan lasten ja perheiden tulevaisuuteen pitkäkestoisesti. Siksi tehtävissä päätöksissä ei ole varaa ainakaan osaamisen puutteesta johtuviin virheisiin.

Me keskustassa kannamme jatkuvaa huolta hyvinvointialueiden selviämisestä. Hallitus tuo eduskunnan päätettäväksi koko ajan lakeja, jotka lisäävät hyvinvointialueiden velvollisuuksia, mutta lisää resursseja ei tule. Myös tämä käsittelyssä oleva lakiesitys sosiaalihuollon ammattihenkilöstön pätevyyskriteerien väljentämisestä on sellainen. Kokeneemille ammattihenkilöille lankeaa ohjausvastuu tilapäisesti toimivista ammattihenkilöistä todennäköisesti ilman mitään korvausta. Meistä keskustalaisista ei ole oikein, että työntekijöiden taakkaa kasvatetaan ja kuvitellaan sen tapahtuvan talkoohengessä. Keskustan ryhmä jakaa hallituksen huolen sosiaalihuollon ammattihenkilöstön vaikeasta tilanteesta, mutta laadukasta sosiaalihuoltoa ei saavuteta tinkimällä sosiaalityöntekijöiden osaamisesta.

Kannatan edustaja Siposen tekemää vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala poissa. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

19.17 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme sosiaali- ja terveystieteiden liokunnassa käsitelleet tätä esitystä, ja sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton johdolla olemme jättäneet vastalauseen. Esitänkin, että tämä lakiehdotus hylätään vastalauseen 1 mukaisesti.

Tällä esityksellä hallitus muuttaa oikeutta toimia tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävässä niin että jatkossa soveltuva koulutus on, että henkilöllä on alempi korkeakoulututkinto. Eli enää ei vaadita ylempää korkeakoulututkintoa, ja hyväksytyjä koulutuksia ovat muun muassa hallintotieteen kandidaatti tai kuntoutuksen ohjaaja. Iso muutos tässä on nimenomaan se, että näihin sijaisuuksiin otetaan niitä, joilla on alempi korkeakoulututkinto, ja laajennetaan näitä eri koulutuksia, jotka hyväksytään tähän. Tämä on iso muutos tähän nykyiseen.

Me lähdetään siitä ajatuksesta, että sosiaalityöntekijöitten tilanne on todella kuormittava ja alalla on tosi haastavaa ja sinne tarvitaan henkilöitä ja vaihtuvuus on suurta ja nämä ammattilaiset eivät jaksu työskennellä tämän ison, raskaan kuorman alla. Me lähdetäisiin rakentamaan tätä eri tavalla, niin kuin me ollaan viime kaudella haettu mitoituksia, ja palk-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kauskin on parantunut, mutta edelleen pitää panostaa työssäjaksamiseen, palkkaukseen ja siihen, että ihmiset pystyvät tekemään työnsä huolella ja että sinne on resursseja. Nyt hallitus lähtee ratkaisemaan tätä ongelmaa ja haastetta niin, että se keventää pätevyysvaatimuksia ja ottaa matalammalla osaamisella tekemään päätoimista työtä, ja sitä kautta tavoittelee säästöjä.

Tämän lisäksi valiokunnassa nähtiin laajasti ongelmana ketjuttaminen. Eli tässä esityksessä käytännössä ei ole rajattu sitä, kuinka kauan voidaan toimia tilapäisesti tässä tehtävässä, koska aina siellä taustalla on saatavuus- tai joku muu ongelma, joka on peruste jatkaa tätä ketjuttamista. Asiantuntijakuulemisessa tuli vahvasti esille, että olisi pitänyt laittaa joku perälauta, kuinka kauan maksimissaan voidaan ketjuttaa.

Tämä kelpoisuusehtojen heikentäminen ja tämä sijaisuuksien ketjuttaminen olivat isoimmat ongelmat, jotka laajasti asiantuntijakuulemisessa tulivat esiin.

No, siteeraan ja lainaan vähän tätä meidän vastalauseita vielä. En kerkeä tätä tässä ajassa kokonaan lukemaan, mutta nostan keskeisiä huomioita:

Tietenkin asiakasturvallisuus eli kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien, kuten lastensuojelun asiakkaiden, tilanne ja se, miten turvataan asiakasturvallisuus.

Sitten koulutuksen ja riittävän harjoittelun puute vaarantaa myös asiakkaiden oikeusturvanteutumisen nyt, kun tässä lähdetään madaltamaan näitä.

Sitten lastensuojelussa kelpoisuusvaatimusten heikennys vaarantaa lasten oikeuden turvalliseen ja ammattitaitoiseen tukeen. Ylipäätensä nämä lasten oikeuksien näkökulmat ovat vahvasti tässä meidän yhteisessä vastalauseessa mukana. Itsessään jo lastensuojelulaki edellyttää, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kykenee toimimaan eettisesti ja kokonaisvaltaisesti lapsen edun mukaisesti ja varmistamaan lapsen oikeuksien toteutumisen kaikissa tilanteissa. Nykyisinkään sosiaalityön opiskelijat eivät aina kykene vastaamaan tehtävän vaatimuksiin. Eli tätä tämän hetken tilannetta ja ylipäätensä lasten oikeuksien toteutumista tuodaan esiin tässä tilanteessa, jossa kelpoisuusehtoja heikennetään.

Oikeastaan tuodaan myös esille näitä alan työvoimapulan ratkaisuja, sitä, mitä pitäisi tehdä. Toisaalta myös tuli asiantuntijakuulemisessa esiin, ja mekin lähdettiin siitä, että hallitus on tuomassa arvion koko sote-sektorin henkilöstön osalta siitä, miten nämä koulutus- ja pätevyysvaatimukset yhdenmukaistetaan ja mitä niille tehdään, ja tämä olisi pitänyt tuoda sen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Lisäksi nämä lakiehdotuksessa esitetyt säästöt jäivät kyllä kysymysmerkiksi. Hallituksen tavoittelee tätä kahden miljoonan säästöä tällä, mutta asiantuntijakuulemisen perusteella ei ilmennyt, mistä tämä tulee. Kysyisinkin, kun täällä on yksi perussuomalaisten edustaja ja kaksi kokoomuksen valiokunnan jäsentä: voitteko avata vielä, mistä tämä kahden miljoonan säästö syntyy tässä esityksessä? Asiantuntijakuulemisessa kuitenkin tuli ilmi, että käytännössä näiden sijaisena työskentelevien palkka on sama, eli palkkauskustannuksista näitä säästöjä ei saada, ja asiantuntijakuulemisessa ei pystytty tätä tuomaan. Ymmärtääkseni hallituksella on kuitenkin ollut se tahtotila, liittyen vaikka sairaaloitten yöpäivystysten lopettamiseen, että jos ei kustannussäästöjä pysty todentamaan tai syntymään, niin näitä esityksiä ei viedä eteenpäin. Tässä tilanteessa kysyisin: mistä nämä säästöt on ajateltu hakea?

Edelleen vetoamme vielä tässä lain käsittelyn loppusuoralla, että hylkäisitte tämän esityksen, ihan sosiaalityöntekijöiden alan veto- ja pitovoimankin nimeen.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista pois-
sa. — Edustaja Marttila.

19.24 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys sosiaalialan kelpoisuuksien alentamisesta tarkoittaa, että jatkossa esimerkiksi lastensuojelussa voisi työskennellä kirjava joukko eri tutkintoaloilla opiskelleita. Hallituksen tavoitteena on saada kahden miljoonan euron säästöt, mutta lakimuutoksesta lausunnon antaneet olivat sitä mieltä, että säästöt jäävät syntymättä, aivan kuten edustaja Nurminen edellä esitti. Lastensuojelun sosiaalityö on erittäin vaativaa, tarkasti lakiin pohjautuvaa asiantuntijatyötä ja lääkärin ja poliisinkin työhön verrattuna todella järeää julkista vallankäyttöä. Hallituksen toimet osoittavat suurta ymmärryksen puutetta sosiaalityöntekijöiden työstä, johon pätevytyminen edellyttää syystäkin maisteritason pääaineopintoja yliopistossa.

Lakiesityksen taustalla on hyvinvointialueiden vaikeudet rekrytoida sosiaalityöntekijöitä. Pelkoni on, että sosiaalityöntekijöiden joukkopako hyvinvointialueilta entisestään yltyy, jos tämä lakimuutos menee läpi. Laillistettuja sosiaalityöntekijöitä on Valviran ammattihenkilörekisterissä yli 9 000, ja lastensuojelun tarve on valtakunnallisesti noin 1 200 sosiaalityöntekijää. Näiden lukujen valossa on ilmiselvää, että laillistetut sosiaalityöntekijät eivät pidä hyvinvointialueita houkuttelevana työnantajana vaan hakeutuvat muihin tehtäviin. Sen sijaan, että rekrytoinnin tueksi kokeiltaisiin sellaisia keinoja kuin työn vaativuutta vastaava palkka ja kohtuullinen asiakasmäärä, lähetetään sosiaalityöntekijöille märkä rätti vasten kasvoja maan hallituksen toimesta. Kelpoisuusehtojen alentamisen sijaan työvoimapula tulisi ratkaista keinoin, jotka pohjautuvat sosiaalityöntekijöiden ammattiosaamisen tunnistamiseen ja arvostamiseen, eivät sen totaaliseen lyttämiseen.

On suorastaan irvokasta, että hallitus perustelee tällaista säästötoimea sillä, että se laajentaa muiden ammattikuntien perusoikeutta työhön. Jälleen yhdellä naisvaltaisella alalla pyyhitään pöytää, ja herää kysymys, mikä ammattikunta mahtaa olla seuraava. Eikö sama perustelu päde kaikkiin muihinkin laillistettuihin ammattinimikkeisiin? Hallituksen logiikan mukaisesti meidän tulisi ratkaista myös esimerkiksi lääkäripulaa sillä, että pätevoitamme sivuaineena lääketiedettä opiskelleet sairaanhoitajat lääkäreiksi.

Sosiaalityöntekijöiden sijaisuuskelpoisuus tulisi saada samanlaiseksi kuin lääkäreillä, joilla Valviran rekisteriin tehdään merkintä siitä, mistä lähtien saa toimia sijaisena. Lastensuojeluun tulisi palkata vain laillistettuja sosiaalityöntekijöitä. Sosiaalityöntekijöillä on oikeus tehdä päätöksiä, jotka vaikuttavat suoraan perheisiin ja lapsen elämään jopa pysyväisluontoisesti. Sosiaalityöntekijälle, kuten lääkärille tai juristille, yliopistotutkinto on se pohja, jonka päälle osaamista ja erikoistumista rakennetaan. Tämä pohja on keskeinen perusedellytys, johon puuttumalla vaarantuu pahimmillaan asiakasturvallisuus ja lasten oikeus turva, kuten hallitus itse esityksessäänkin toteaa.

Tätä esitystä on laajasti kritisoitu muun muassa siitä, että se jättää hyvin tulkinnanvaraiseksi, kuka voi jatkossa hoitaa sosiaalityöntekijän tehtäviä ja kenellä on tosiasiallinen vastuu asiakkaista. Erityisesti lastensuojelutyö pohjautuu hyvin tarkasti lakiin: missä vaiheessa pitää ilmoittaa vanhemmalle, jos työntekijä aikoo tavata lapsen koulussa; missä tilanteissa vanhemman tapaamiskutsuun pitää saada allekirjoitus kuittauksena kutsun vastaanottamisesta. Kun käytetään järeää julkista valtaa, on erityisen tärkeää, että lakia noudatetaan tarkasti alkaen työntekijöiden kelpoisuuksista. Mistä syystä meillä jatkossa on sosiaalityön maisteriopintoja yliopistossa, jos käytännössä tulkitaan, että niitä ei edes tarvita?

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

Olen todella pahoillani oman ammattikuntani puolesta, ja tekee suorastaan mieli repiä oma maisterinpaperini.

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että hallituksella ei ole käsitystä sosiaalityön ja esimerkiksi sosiaaliohjauksen erosta. On surullista, että sosiaaliala on heikosti tunnettua, vaikka sillä on valtava merkitys esimerkiksi sisäisen turvallisuuden vahvistamisessa. Lastensuojelun tilanteesta on kuluvan vuoden aikana käyty laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Hallituksen valitsema ratkaisukeino antaa vaikutelman, että on ollut paine tehdä vain jotain, ilman että on minkäänlaista ymmärrystä sosiaalialasta tai tämän esityksen seurauksista. On kerta kaikkiaan järkyttävää, että hallitus säästää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten ja lasten oikeusturvasta. Käytännössä tämä tulee vain entisestään lisäämään laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa, kun heille jäävät edelleen lakisääteiset tehtävät ja sen päälle lankeaa velvollisuus valvoa ja ohjata myös alemmilla kelpoisuusehdoilla palkattuja työntekijöitä, vieläpä samalla palkalla. Ennustan, että tämä laki vain kiihdyttää joukkopakoa sosiaalialalta. Ja kuka silloin hoitaa laillistettujen tehtävät, jotka edelleen lain mukaan kuuluvat laillistetuille sosiaalityöntekijöille?

Kannatan edustaja Nurmisen vastalauseen 1 mukaista hylkäsesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.30 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä pyritään lieventämään sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia tilapäisten työntekijöiden osalta, mikä on vakava askel väärään suuntaan. Esitys ei ratkaise sosiaalihuollon työvoimapulaa vaan pikemminkin pahentaa sitä. Sosiaalityö on äärimmäisen vaativaa ja vastuullista työtä, jossa osaaminen, koulutus ja kokemukseen perustuva harkintakyky ovat keskeisiä asiakkaiden oikeuksien ja turvallisuuden takaamiseksi. Kelpoisuusvaatimusten lieventäminen vaarantaa asiakasturvallisuuden ja asiakassuhteiden jatkuvuuden. Esimerkiksi lastensuojelussa kohdataan lapsia ja perheitä, jotka ovat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa. Nämä asiakkaat ansaitsevat ammattilaisten tukea, eivät kiireessä rekrytoituja ja tilapäisiä työntekijöitä, joilla ei ole riittävää osaamista.

Arvoisa puhemies! Esityksen suurin ongelma on kuitenkin se, että se lisää jo ennestään kuormitettujen sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa. Kelpoisuusvaatimusten laskeminen tarkoittaa käytännössä, että laillistetut sosiaalityöntekijät joutuvat entistä enemmän ohjaamaan ja valvomaan tilapäisiä työntekijöitä. Tämä aika on pois varsinaisesta asiakastyöstä, mikä voi johtaa siihen, että kriittisiä asioita jää hoitamatta tai ne viivästyvät. Lisäksi, vaikka hallitus puhuu säästöistä, asiantuntijat ovat esittäneet vahvoja epäilyksiä näiden toteutumisesta. Säästöjä haetaan vuokratyövoiman vähenemisestä ja palkkakustannusten alenemisesta, mutta tämä logiikka voi vain kannustaa palkkaamaan tilapäisiä työntekijöitä pysyvien ammattilaisten sijaan. Tämä heikentäisi pitkäaikaisia asiakassuhteita ja kasvattaisi pitkän aikavälin kustannuksia, kun korjaavien toimenpiteiden tarve lisääntyisi.

Arvoisa puhemies! Onko tämä todella suunta, johon haluamme viedä sosiaalihuoltoa? Sen sijaan, että helpotamme kelpoisuusvaatimuksia, meidän tulisi parantaa alan houkuttelevuutta ja arvostusta. Työntekijöiden koulutuksen, palkkauksen ja työolosuhteiden kehittäminen ovat ne keinot, joilla voidaan aidosti vastata työvoimapulaan ja lisätä alan vetovoimaa. Hallituksen tulisi kuunnella asiantuntijoita ja sosiaalihuollon kentän ääntä, jotka varoittavat tämän esityksen vaaroista. Meidän tehtävämme on varmistaa, että haavoittu-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

vassa asemassa olevat saavat parasta mahdollista tukea, eivät heikennyksiä, jotka vaarantavat heidän oikeutensa ja turvallisuutensa.

Arvoisa puhemies! Kannatan myös edustaja Nurmisen hylkäysesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

19.33 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tuntuu, että lapsen ja perheen oikeus olisi oikeus koulutettuun ja osaavaan työntekijään. Jotenkin tuntuu nurinkuriselta, että tässä meidän yhteiskunnassa me ollaan valmiita tinkimään näin paljon lasten oikeuksista. Saattaako tämä jopa lapset epätasa-arvoiseen asemaan, koska nythän tästä eteenpäin lastensuojelussa toisella lapsella voi olla kokenut sosiaalityöntekijä ja toisella lapsella voi olla vaikka — minkä se edustaja Nurminen sanoi — hallintotieteiden kandidaatti huomattavasti vähäisemmällä koulutuksella ajamassa sitä asiaa, puolustamassa lapsen oikeutta? Miten me ollaan näin herkästi valmiita tinkimään näin tärkeästä asiasta?

Lisäksi olen huolissani siitä, mitä tälle alalle tapahtuu, miten tulee käymään ja miten tulevat jaksamaan ne koulutetut henkilöt, jotka ovat tällä alalla töissä, koska onhan aivan selvää, että jos enemmän ja enemmän alalle tulee niitä ei-koulutettuja henkilöitä tällä uudella vaatimustasolla, niin silloin niiden henkilöiden, jotka ovat ehkä pitkään olleet alalla ja joilla on vaikka se sosiaalityöntekijän koulutus, vastuu tulee kasvamaan aivan äärettömän paljon. Ja jos olen oikein ymmärtänyt, niin palkkauksessa ei välttämättä näy tämä vastuuero.

Meillä on yhteiskunnassa ollut tosi näkyviä tapauksia lasten oikeuksista ja näitä tosi ikäviä uutisia ihan viime vuosina, miten on käynyt ja mihinkä tällainen voi johtaa. Siihen voi tietysti johtaa myös se, että alalla ei ole tarpeeksi henkilöitä ja on liian paljon lapsia jokaisen työntekijän vastuulla, mutta jotenkin tuntuu ihan vastenmieliseltä, että se ratkaisu olisi laskea vaatimustaso näin huomattavan paljon.

Yksi asia vielä, minkä haluaisin nostaa esille ja mikä täällä mainittiin myös eräässä toisessa puheenvuorossa, on se, että tässä on mahdollisuus ketjuttaa tosi pitkään näitä osamattomia työntekijöitä, ja toivoisi, että siinä olisi joku katto, minkä verran se ei niin koulutettu henkilö voi olla alalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

19.36 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä siis kevennetäisiin tilapäisissä sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien henkilöiden pätevyysvaatimuksia, ja kuten täällä kollegat edellä hyvin ovat kuvanneet, on vaikea ymmärtää, miksi näin tehdään. Paljon tärkeämpää olisi miettiä sitä, kuinka alan veto- ja pitovoimaa saataisiin vahvistettua. Niin kuin tässä käsittelyssä on tullut esiin, tämä nimenomaan heikentää alan veto- ja pitovoimaa, koska tämä sitten lisää vastuuta niille vakituisille työntekijöille näitten tilapäisten epäpätevien henkilöiden ohjaamisessa. On tullut paljon viestiä kentältä, että kun he kokevat valmiiksi, että työ on todella kuormittavaa ja vaativaa, niin heidän osaltaan tämä johtaa täysin kohtuuttomiin tilanteisiin.

Kannatan tätä edellä esitettyä hylkäysesitystä.

Täällä on erinomainen vastalause vihreitten, SDP:n ja vasemmistoliiton edustajilla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tehtynä. Täällä on nostettu erittäin tärkeitä asioita esiin.

Täällä on nostettu esiin muun muassa se, että kun tässä esityksessä kuvataan, että tällä tavoitellaan kahden miljoonan euron säästöjä, niin on erittäin epärealistista, että tällaisia

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

säästöjä saataisiin ja pikemminkin pitkällä aikavälillä kustannukset todennäköisesti kasvat.

Sitten täällä on nostettu esiin myös huoli siitä, että tämän lakiesityksen toteutumisen myötä sosiaalipalvelujen laatu heikkenee ja asiakasturvallisuus vaarantuu, mikä on tietenkin näitten asiakkaitten osalta todella epäinhimillistä. Kyseessä esimerkiksi lastensuojelussa on todella haavoittuvassa ja heikossa asemassa olevista, joille yhteiskunnan pitää pysyä muodostaa sellainen turvaverkko, että heidät napataan kiinni silloin, kun lapset apua ja tukea tarvitsevat. Nyt tämä voi sitten pahimmillaan johtaa siihen, että näitten lasten asiakasturvallisuus vaarantuu. Ihan vähimmilläänkin se johtaa helposti siihen, että tarvitaan jatkossa tämmöisiä korjaavia, raskaampia ja kalliimpia toimenpiteitä, jotta sitten näitä vahinkoja voidaan korjata. Ja tietysti pahimmillaan, niin kuin tässä edustaja Merinen kuvasi, tilanteet voivat johtaa siihen, että sitten ei edes ole mitään tehtävissä tai tilanteet eskaloituvat sillä tavalla, että on kysymys todella vakavista asioista.

Olisikin todella tärkeätä, kun tästä asiasta nyt ollaan äänestämässä täällä, että hallituksen edustajat kuulisivat sitä huolta, mikä tuolta kentältä tulee näiltä asiantuntijoilta. Valiokunnan käsittelyssä näistä asiantuntijalausunnoista nousee hyvin esille se, että tätä lakiesitystä ei yksinkertaisesti pitäisi hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.39 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Varmaan lähete keskustelussa ja ensimmäisessä käsittelyssä käytetään melkein identtisiä puheenvuoroja. Käytän sen nyt kolmannen kerran.

En näe sillä lailla, että tässä olisi säästö varsinaisesti ensimmäisenä ajatuksena takana vaan se, että meidän pitää saada sosiaalipuolen asiakkaille ja etenkin lapsille palveluita. Ja niin kuin on moneen kertaan puhuttu, niin tämä on jonkunäköinen arvovalinta, halutaanko me saada viimeisen päälle koulutettuja palveluita vähän huonommin, hitaammin, hankalammin saatavasti vai halutaanko me todella tuottaa näitä palveluita niin, että kaikkia palveluita tarvitsevat saavat niitä, ja itse olen tähän jälkimmäiseen enemmän kallellaan.

Valiokunnassa käytettyjen asiantuntijoiden taholta on herätetty lapsista huolta. Ymmärän sen ihan täysin, ja se on asiallista. Lapsiasiavaltuutettu aika suoraan sanoo, suhteellisen pitkän lainauksen luen tästä: ”Lapsen ja hänen perheensä näkökulmasta on tärkeää, että he saavat ammattilaisen apua mahdollisimman pian. Se, millainen koulutus henkilöllä tähän tehtävään on, on lapsen ja perheen oikeusturvan toteutumisen kannalta toki hyvin tärkeää. Lapsiasiavaltuutettu tarkastelee asiaa kuitenkin laajemmin lapsen kokonaisedun näkökulmasta ja toteaa, että haitallisinta lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta on, jos lapsen asian käsittely viivästyy tai apua ei tule lainkaan. Tilanne, jossa lapsi ei joko pääse palvelujen piiriin tarpeeksi ripeästi tai saa tilanteen edellyttämää apua ja tukea, on kohtuuton ja kestämaton. Lasten oikeuksien näkökulmasta on myönteistä, että lakiin sisällytettäisiin vaatimus suoritetusta käytännön harjoittelusta tai riittävästä käytännön kokemuksesta ja ammattitaidosta.” Ja niin edelleen. Näillä ehdoin lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esitys on perusteltu.

Tässä on puhuttu nimenomaan, niin kuin asiaan kuuluu, lastensuojelusta, ja me ollaan moneen kertaan valiokunnassakin ja täällä puhuttu tästä, että työnantajalla on oma vastuunsa siinä, miten sijoittaa sijaiset tai alennetulla pätevyydellä työtä tekevät työntekijät. Ne ovat vuoden sijaisuuksia, ja ollaan moneen kertaan puhuttu, että varmasti heitä ei ku-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kaan kaikista vaativimpaan lastensuojelun pestiin pistä, ja se on juuri tarkoituksenmukaista näin.

Lapsiasiavaltuutettu itse asiassa jopa herättää semmoisen ajatuksen, joskin myöntää sen olevan epävarmaa, että voi käydä niin, että kun saadaan sinne vähän vähemmän vaativiin pesteihin sijaisia, niin voidaan jopa sitten vapauttaa pätevämpiä sinne lastensuojelun pariin.

Tämä asia ei ole mustavalkoinen, ja tässä on oikeasti takana logiikka, miksi tätä tehdään. Tämä on hyvin perusteltu. Minä olen ehdottomasti tämän takana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.42 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä edustaja Helena Marttila sosiaalityöntekijänä piti erittäin painavan puheenvuoron myös oman ammattikuntansa puolesta. Kyllä hän varmasti alan koulutettuna osaajana tuntee ja tietää alan todella hyvin. Itse kyllä kuuntelin tarkasti, ja hän on pitänyt meidän sosiaali- ja terveystaloustaloutta tästä hyvin informoituna. Ollaan kyllä pyritty nostamaan näitä huomioita, ja ne löytyvätkin meidän vastalauseesta.

Ehkä yksi huomio, kun katsoin esimerkiksi Talentian lausuntoa, ja nyt kun täällä salissa... No, perussuomalaisista ei ole ketään äsken olleita. Edustaja Sillanpäältä ajattelin vielä kysyä... [Juho Eerolan välihuuto] — No niin! Tulkaa vaan tänne ehdottomasti. [Naurua] — Ja sitten ovat edustajat Castrén ja Väyrynen.

Nyt on tärkeää kuitenkin katsoa tästä tulevaan, ja kuten tiedätte, aika herkällä korvalla on työnantajien tavoitteet otettu hallitusohjelmaan mutta ei työntekijöiden. Työnantaja-puoli pyysi 10:tä, saivat 11. Palkansaajille ei ole tuotu mitään parannuksia. Tästä esimerkiksi Talentia ottaa esiin, otsikko: ”Työnantaja haluaa halvempaa työvoimaa, ei parempaa lastensuojelua.” Ja nyt tietenkin Hyvil lobbaa aika paljon taustalla: ”Hyvilin lobbauksen tuloksena hallitus on heikentämässä tilapäisten sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtoja. Vaikuttaa siltä, että seuraavaksi Hyvil yrittää saada lastensuojelulaista pois sosiaalityöntekijöille kuuluvia tehtäviä, jotta tilapäisten sosiaalityöntekijöiden tehtäväkenttää saadaan laajennettua. Tällä hetkellä lastensuojelulaissa on rajattu se, mitä laillistamattomat sosiaalityöntekijät voivat tehdä. Kun laista poistetaan tehtävät, voidaan tilapäisiä käyttää kaikesa. Ja lopulta laillistettuja sosiaalityöntekijöitä ei tarvita enää ollenkaan.”

Haluan nyt saada täältä selkeän vakuutuksen ja lupauksen siitä, että nyt ette edistä enää tätä Hyvilin tavoitetta. Että nyt jos näitä kelpoisuusehtoja viedään, niin kai voitte nyt vakuuttaa, että enää pidemmälle ette mene. Tämä on nyt keskeistä myös tässä lain käsittelyssä ja äärettömän tärkeätä, kun tätä jatkokäsittelään. Tämmöinen lupaus nyt sosiaalityöntekijöille ainakin hallituksen puolelta voisi tulla tässä salikeskustelussa. Odotan kommenttejanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

19.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä on pääministeri Petteri Orpon hallituksen esitys, joka ansaitsee oikein lainauksen valiokunnan perusteluista sivulta 3: ”Pääministeri Petteri Orpon hallitus on vuosien 2025—2028 julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä keväällä 2024 päättänyt yhtenä julkisen talouden sopeutustoimena sosiaalityöntekijän sijaisina toimivien kelpoisuusvaatimusten muuttamisesta sosiaa-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

li- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja lastensuojelun riittävyyden varmistamiseksi. Ehdotetulla sosiaalihuollon ammattihenkilölain muutoksella tavoitellaan kehysriihen päätöksen mukaisesti julkisen talouden vahvistamista säästämällä vuoden 2025 alusta lähtien kaksi miljoonaa euroa hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta rahoituksesta.”

Ei meidän tarvitse täällä pohtia, miksi tämä esitys tehdään. Tämä lukee Petteri Orpon kehysriihipäätöksessä. Edustaja Väyrynen, niin paljon kuin teitä arvostankin, kehysriihipäätöksessä lukee, että tämä tehdään julkisen talouden sopeuttamistoimena. Minä pidän tätä täysin häpeällisenä. Tämä on pohjanoteeraus tältä hallitukselta siksi, että tässä ei ole kysymys vain säästöistä, vaan tässä on kysymys siitä, miten Suomessa sote-ammattihenkilöstöä kohdellaan. Minä en tiedä mitään muuta ammattihenkilöstöä, jonka kelpoisuusvaatimuksia mennään muuttamaan kehysriihessä. Me tiedetään, että kehysriihessä muutettiin esimerkiksi tupakkalainsäädäntöä ja lisättiin vähän makuja, ja siitä sitten päädyttiin kierteseen, kuka hallituksessa pyysi ja kuinka paljon anteeksi, mutta tästä porukasta ei ole kukaan pyytänyt edes sosiaalityöntekijöiltä anteeksi. Siis otettiin yksi ammattiryhmä, jolta päätettiin sopeuttamistoimena leikata näiden ihmisten kelpoisuusvaatimusten alentamisen kautta kaksi miljoonaa euroa, eikä kukaan ole tätä pyytänyt anteeksi.

Minä en tiedä, onko mikään hallitus toiminut koskaan näin tökerösti. Mutta kun ammattihenkilövaatimuksia muutetaan, niin niistä istuvat työryhmät, ne tehdään kolmikantaisesti valmistellen, ne tehdään isolla julkisella kuulemiskierroksella lainvalmistelun yhteydessä ennen kuin laitetaan edes asiantuntijakuulemisia pystyyn, ja sitä ennen käydään neuvotte-luja siitä, millä lailla kelpoisuusvaatimuksia muutetaan. Nyt me seisotaan täällä yhtenä miehenä ja naisena ihmettelemässä, miten tässä näin kävi. Osa porukasta työnsä puolesta joutuu toteamaan, että kaikkeahan sitä hallituspuolueen kansanedustajana joutuu ajamaan eteenpäin. Osa toteaa, että missä kulkee raja.

Minä olisin voinut keskustella siitä, millä tavalla tämän lain kirjaus vuoden 23 alun tul-kintakäytäntöjen jälkeisenä aikana korjataan. Mutta, tiedätekö, sitä minä en ymmärrä, että me ei jakseta kysyä niiltä, jotka ovat päivittäisessä työssä, miten tämä olisi pitänyt hoitaa. Tällä hallituksella oli siis käytännössä melkein puolitoista vuotta aikaa. Sinä aikana ei saatu mitään aikaiseksi — puolitoista vuotta kyseltiin, onko tässä mitään tulkintaongelmaa vai ei, koska Valviran ja ministeriön kannat alkoivat eriytyä viime keväänä. Puolitoista vuotta, siis ainakin kokonainen vuosi, meni tätä aktiivista hallituksen aikaa, mitään ei saatu aikai-seksi, mutta kehysriihessä päätettiin, todennäköisesti puheenjohtajien pöydässä, että tällai-nen epäkohta laitetaan tässä nyt rassiin. Minä pidän tätä menettelytapaa todella törkeänä.

Minusta eduskunnassa pitää osata puolustaa myöskin sosiaali- ja terveydenhuollon am-mattiväkeä. Me ei voitaisi koskaan tehdä näin lääkäreille, me ei todennäköisesti voitaisi koskaan näin tehdä hoitajille, mutta kenelle me voidaan näin tehdä — me voidaan tehdä näin sosiaalityöntekijöille, niin, että ilman edes työryhmätyöskentelyä heidän kanssaan me tullaan tänne saliin kertomaan, että erinomaista, priimaa on pukannut. Mutta se on sanot-tava — ja lainaan jälleen sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa, arvoisa puhemies — että täällä valiokunta toteaaakin, että ”tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisen edelly-tyksiä koskevat säännökset olisi ollut ensisijaisesti tarkoituksenmukaisempaa valmistella sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen yhtey-dessä”. Kyllä tämä on tosi kovaa tekstiä myös sosiaali- ja terveysvaliokunnalta. Se siis tar-koittaa sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi, miksei tätä käyty läpi ammattihenki-lölain muutoksen yhteydessä, joka tällä hetkellä on menossa kokonaisuudistuksena, on pe-rustettu sinne alatyöryhmää ja hoidettu tätä. Siis ajatelkaa, että nyt alle vuoden päivät tulee

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

olemaan eroa siinä, mikä esitys tulee sieltä kaikkia eri ammattiryhmiä koskien, ja tässä nyt keulitaan puolentoista vuoden odottelun jälkeen näin, että kehysriihessä päätetään, mitä tehdään, ja sitten vain kirjoitetaan [Puhemies koputtaa] pykälät sen pohjalta, mitä on päätetty. Tällainen menettely ei ole minusta kovinkaan arvostettavaa kohtelua, mitä tulee sosiaalihuollon ammattilaisiin.

Arvoisa puhemies! Mitä tässä sitten tehtiin? Tässähän oikeastaan tyhjennetään se pandoran lipas, jossa itsekkin olen ollut tässä ruletissa mukana. Kun olin aikoinani opetusministeri, sosiaali- ja terveysministeriössä oli kova pelko siitä, meneekö läpi se, kun silloinen hallituksen johto ajatteli, että voitaisiin säästää sillä, että sosiaalityöntekijät olisivat jatkossa pääsääntöisesti sosionomi (AMK) -tasoisia ja sitten näihin vaativimpiin tehtäviin tarvittaisiin näitä yliopistokoulutuksen saaneita sosiaalityöntekijöitä. Ei me, kuulkaa, kaukana tällä tilapäisellä olla enää siitä, mitä silloin ajettiin. Se ei koskaan toteutunut ihan tietyistä syistä: järkevyyss- ja tarkoituksenmukaisuussyistä. Nyt me ollaan tilanteessa, jossa käytännössä tyhjennetään pajatso. Tilapäisenä sosiaalityöntekijänä ei tarvitse enää edes odottaa sitä, että hallintotieteidenkin opiskelija kelpaa. Ihan oikeasti: minkälainen käsitys on sosiaalityöstä sellaisella henkilöllä? Riittää, että on opiskeltu riittävä määrä avoimessa yliopistossa tai näitä sivuaineopintoja yliopistossa. Kovaa menoa, sanoisin.

Mutta tämä ei riitä. Sen lisäksi katsotaan, että myöskin geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja kelpaisivat tähän. Olen itse suorastaan anellut, että onko pakko tämä kaikki säätää tilapäiseksi kelpaavaksi työntekijäksi tässä yhteydessä ja että arvioitaisiin näitä muutoksia isommalla porukalla. Mutta kerta kaikkiaan on lähdetty siitä, että potilasturvallisuuden vaarantamiseksi ei mietitä, kuinka pitkälle ollaan valmiita menemään.

Tässähän on kaksi erilaista näkökulmaa: Osa lähtee siitä, että riittää, kun on tilapäisiä työntekijöitä, vaikka ne eivät olisi päteviä. Osa on sitä mieltä, että pitää tunnustaa se, että joko alkaa riittää, jos lähes viidennes vakansseista puuttuu ja kolmisenkymmentä prosenttia alkaa olemaan tällä hetkellä tilapäisiä, siis ei niitä, joilla on pätevyys. Me ollaan siis valmiita tähän pandoran lippaaseen lisäämään lisää tilapäisiä epäpäteviä työntekijöitä. Onko tämä meidän mielestämme ratkaisu sosiaalisten ongelmien parissa kamppailevien ihmisten auttamiseksi? Siis me alennetaan kelpoisuuksia merkittävästi, ja yhä viheliäisempiä ongelmia pitäisi ratkaista niiden, joilla ei ammattikokemus siihen riitä.

Tällainen meno, joka me tässä tehdään, on minusta todella kovan luokan kannanotto. Ja ajatelkaa, että aluehallintovirastot [Puhemies koputtaa] lausuiivat meille, että tämä vakavasti vaarantaa potilasturvallisuuden, [Puhemies koputtaa] ja täällä me olemme ja otamme tähän asiaan jälleen kantaa. [Puhemies koputtaa] Totean, että SDP ei missään tapauksessa hyväksy tätä, [Puhemies koputtaa] että erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien lastensuojelun työntekijät [Puhemies koputtaa] voisivat olla näin tilapäisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Castrén.

19.54 Maaret Castrén kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ehkä minä vastaisin edustaja Nurmiselle sen verran, että kyllähän hallituksella käsittääkseni tässä ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksessa on nimenomaan tarkoitus katsoa tähänkin asiaan jonkunlainen kestävämpi ratkaisu.

Tässä ratkaisussahan, joka nyt on tehty, pyritään ratkaisemaan todellista ongelmaa.

Me ollaan jo pitkään luettu uutisia siitä, että lastensuojelu on todellisessa kriisissä, kun sieltä puuttuu työntekijöitä. Lapsiasiavaltuutettu, johon edustaja Väyrynenkin jo viittasi,

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kuvaa kyllä aika dramaattisia puutteita sekä siinä määrässä lapsia, joka on joillain alueilla yhdellä sosiaalityöntekijällä, että alueilla siinä määrässä tyhjiä virkoja, joihin ei ole siis saatu työntekijää. Ja tietysti silloin, kun puhutaan lastensuojelusta, se on ehkä painavampi asia kuin se, miten on tällä hetkellä muiden sote-ammattilaisten kohdalla. Esimerkiksi lähihoitajia koulutetaan antamaan lääkkeitä, mitä on totuttu pitämään täydellisesti sairaanhoitajan työnä, ja sairaanhoitajaa on jo pitkään käytetty midline-katetrien laitossa, joka on ollut perinteisesti anestesialääkärin töitä. Sen takia on jouduttu tällaisiin ratkaisuihin, kun resursseja ei vain yksinkertaisesti ole. Kyllä kautta aikojen on oman alan opiskelijoita — varmasti jopa sosiaalityöntekijöillä — ollut niin sanotusti koulutettavana. Se on tietysti raskasta, jos heitä on paljon. Se vie voimia, ja se on ihan ymmärrettävää.

Lapsiasiavaltuutettu ja Valvira, joka on valvova viranomainen, pitävät tätä esitystä erittäin tarpeellisenä tähän kohtaan. Sitten ilman muuta täytyy alueilla myös panostaa työhyvinvointiin, pitovoimaan ja siihen työn tekemiseen sillä lailla, että niitä päteviä sosiaalityöntekijöitä sitten hakee niitä paikkoja, jotka kuitenkin aina pitää laittaa auki, aina pitää ottaa pätevä, jos semmoinen suinkin hakee. Ja sitten totta kai jokaisen kohdalla — jopa sen sosiaalityöntekijän, joka on saanut sen kaikkein hienoimman koulutuksen — joka tulee työpaikkaan, työnantajan velvollisuus on katsoa, pystyykö hän tekemään sen työn, joka hänelle osoitetaan.

Minun mielestäni tässä on nyt tilanne sellainen, että meillä on ongelma, johon etsitään ratkaisu. Toivottavasti tämä auttaa siihen huutavaan pulaan ja näitä muita asioita pystytään sitten siinä vieressä ratkomaan paremmin: työhyvinvointia ja pitovoimaa ja muuta. Sitten saadaan se kokonaisuudistus, jossa kartoitetaan tarkemmin myös tämän lakiesityksen taustatapahtumien seurauksia hyvinvointialueilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila.

19.58 Helena Marttila sd: Arvoisa puhemies! Täällä hallituspuolueenkin edustaja Väyrynen totesi, ettei usko, että tästä välttämättä tulee säästöä. Käsittääkseni tilanne on kuitenkin se, että se raha joka tapauksessa hyvinvointialueilta otetaan, tuli niitä säästöjä tai ei.

Kommentoin myös sitä, että palveluiden saaminen olisi tärkeämpää ja ettei tarvitse olla aivan viimeisen päälle: Olen tästä vahvasti eri mieltä. Kun kyse on järjestään julkisen vallan käytöstä, silloin sen passaisi olevan viimeisen päälle eli lainmukaisesti toteutettua.

Lapsiasiavaltuutettu, joka täällä on mainittu, on myös verrannut lastensuojelun sosiaalityötä kirurgiaan. En sitten tiedä, olisiko lääkärkansanedustajien mielestä myös parempi se, kunhan saa jotain hoitoa — vaikei se nyt ihan priimaa kirurgiakaan olisi, niin se olisi parempi.

Tähän, ettei vaativampiin pesteihin vapautuisi tätä kautta: kuten todettu Valviran luvusta, sosiaalityöntekijöitä on valtavasti ja runsaasti mutta he eivät syystä tai toisesta ole hyvinvointialueilla, enkä voi kuvitella, miten tämä lisää veto- ja pitovoimaa, kun samalla palkalla tekevät työtä ja sitten vielä vastuutkin entisestään lisääntyvät.

Kommenttina siihen, että tämä ei auttaisi sitä, mikä määrä yhdellä työntekijällä on asiakkaita: Käsittääkseni tässä juurikin on se tulkintaongelma, kenellä se tosiasiallinen virkavastuu vaikka näistä lastensuojelulapsista sitten jatkossa on. Kokemuksesta tiedän, että se virkavastuu on hyvin painava, ja silloin on syytä todella olla tarkka siitä, kenelle se lankeaa. Lain mukaan se vastuu ei edelleenkään voi olla näillä kirjavilla tutkinnoilla olevilla työntekijöillä.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

On esitetty, että tässä nimenomaan olisi helpotusta, jos saisi työparin sosiaalityöntekijöille. Tiedän, että työparityöskentely on täydellistä luksusta alueilla. Jos sosiaalityöntekijät ovat työpareina, niin se on juurikin silloin, kun asiakkuus on erityisen haastava juridisesti tai muulta problematiikaltaan. Silloin olisi tietysti erityisen tarkoituksenmukaista, että työparina olisi toinen laillistettu sosiaalityöntekijä.

Toistan, mitä sanoin aikaisemmin, että nyt kyllä pyyhitään yhdellä naisvaltaisella alalla pöytää. Edustaja Kiuru kuvasi tätä erinomaisesti, miten kepeästi tällainen päätös on yhdessä kehysriihessä tehty ja miten lähetetään täydellinen märkä rätti vasten yhden ammattikunnan kasvoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.00 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni edustaja Marttila kyllä hyvin piti vastauspuheenvuoron näihin kokoomuksen argumentteihin siitä, minkä takia he edistävät tätä. Mielenkiinnolla odotan, edustaja Väyrynen, teidän puheenvuoroanne tästä kirurgivertauksesta, mikä oli mielestäni kyllä äärettömän hyvä vertaus. Miten pohditte, jos teidän ammattikuntanne kelpoisuusehtoja lavennettaisiin? Miten koette tämän?

Mutta sitten, edustaja Castrén, kyllä hieman huolestuneena kuuntelin puheenvuoroanne. Täällä nimenomaan Talentia on ilmaissut huolen, että jos laista poistetaan jopa nämä tehtävät, niin näitä tilapäisiä voitaisiin käyttää kaikessa. Te totesitte, että ammattihenkilölaissa on tarkoitus käsitellä ja käydä näitä läpi. Kyllä olisin toivonut, että olisitte jyrkemmin torpanut tämänkaltaiset uudet ja tulevat heikennykset. Päinvastoin tulkitsin puheenvuoroanne niin, että avosylin otatte vastaan kaikki uudetkin heikennykset sosiaalityön ammattilaisia kohtaan. Nyt toivoisin, että voisitte uudelleen käyttää puheenvuoron ja selkiyttää kantaanne ja hallituksen kantaa näihin tuleviin heikennyksiin sosiaalityöntekijöitten tilanteeseen, koska ainoastaan leikkauksilla ja heikennyksillä ja edelleen alan vetovoimaa heikentämällä te ette pysty parantamaan erityisesti lastensuojelun kriisiä.

Päinvastoin, toivoisin saavani teiltä näkemystä lastensuojelun vastuisiin. Täällä esimerkiksi Talentia ja itse asiassa mainittu Valvira ja avi tuovat esiin, ja täällä on hyvin monia tuloksia siitä, mitä tapahtuu, jos tapahtuu jotain lastensuojelussa: kenellä on vastuu, ja millä tavalla ehkäistään näitä. Kyllä siellä tulevat osaaminen, kiire, kaikki nämä kysymykset, joista me olemme tänään keskustelleet. Mielestäni on päivänselvää, että jos me heikennämme osaamista, niin sillä on vaikutusta myös asiakasturvallisuuteen.

Sitten vielä yksi keskeinen asia. Mielestäni on päivänselvää, että pätevillä sosiaalityöntekijöillä ja ammattilaisilla menee tähän epäpätevien ohjaamiseen työaikaa, ja mielestäni sitä ei ole huomioitu tässä esityksessä millään tavalla. Sain itse asiassa tietoa, että yhdellä hyvinvointialueella oli kaavailtu yksi tunti kuukaudessa tähän perehdyttämiseen. Tämä on sitä todellisuutta, missä tällä hetkellä eletään. [Puhemies koputtaa]

Mutta toivoisin nyt vielä, edustaja Väyrynen ja edustaja Castrén, kommenttia tähän, minkä edustaja Marttila toi esille, näihin Hyvilin tuleviin kaavailuihin. Mikä oli teidän kantaanne ja kokoomuksen kanta näihin tuleviin heikennyksiin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

20.04 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Nurmisella on tapana paaluttaa meidän puheenvuoroja. Ei ole tapana näin erikoisiin yleensä ottaa kantaa, mut-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

ta minä en ihan ymmärrä, millä lailla kirurgin pätevyysvaatimukset liittyvät tähän keskusteluun. Ehkä Marttila ja Nurminen voivat selittää minulle tai sitten aikanaan niiden lasten vanhemmille, keiden palveluista tässä nyt oikeasti puhutaan. Jos voitte jollakin lailla sen asiayhteyden sitoa, [Helena Marttilan välihuuto] niin mielelläni kuuntelen.

Mutta oikeastaan näistä kolmesta puheenvuorosta ainoa vastaamisen arvoinen oli edustaja Kiurun. Te luitte aivan oikein tätä meidän oman valiokuntamme mietintöä, mutta jättitte sitten vain lukematta tuolta perästä pari kappaletta eteenpäin eli kappaleesta 5, missä ollaan todettu, että esityksen tarkoituksena on parantaa sosiaalityöntekijöiden sijaisina toimivien saatavuutta ja sitä kautta turvata riittävät ja laadukkaat sosiaalihuollon palvelut sekä varmistaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeus hyvään sosiaalihuoltoon. [Krista Kiuru: Tuleeko hyvää?] ”Ehdotetulla lainmuutoksella helpotetaan akuuttia sosiaalityöntekijöiden henkilöstöpulaa sekä varmistetaan erityisesti kriittisten sosiaalipalvelujen toteutuminen tilanteessa, jossa sosiaalityön tutkinnon suorittaneita ja sosiaalihuollon palvelulainsäädännön kelpoisuusehdot täyttäviä työntekijöitä ei ole saatavilla.” Tämä oli itse asiassa sen valiokunnan, jossa te olette puheenjohtajana, allekirjoittama mietintö. Itse lakiesityksessä sitten aloitetaan kappaleessa 3, Tavoitteet: ”Esityksen tavoitteena on turvata Petteri Orpon hallituksen ohjelman sekä kehysriihen päätösten mukaisesti sosiaalihuollon henkilöstön sekä sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyys ja saatavuutta.” Näin eteenpäin, ja täällä tullaan myöhemmin kyllä myös siihen kahteen miljoonaan, mitä minä en ole missään vaiheessa kieltänyt.

Tämä oli oikeastaan just se, mitä minä tuossa omassa puheenvuorossani pikkusen kuulutin, että tällainen mustavalkoinen keskustelu on kauhean hankalaa. Minä en ole missään vaiheessa omissa puheenvuoroissani kieltänyt sitä kahta miljoonaa, vaan sanoin, että itse en näe tätä [Helena Marttilan välihuuto] ensisijaisesti säästölakina. Näin minä sanoin ja sanoin, että itse näen tämän saatavuusongelmana, ja olen tästä koko ajan puhunut. Tämä helpottaa tai lyhentää näitä iltojakin, jos me ei ruveta ihan täysin nyt värittämään näitä asioita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

20.06 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olin pyytänyt tähän keskusteluun puheenvuoron etukäteen, mutta sitten kun näin, että täällä on puheenvuoro monella teillä sosiaali- ja terveysvaliokunnan vakinaisella jäsenellä, jotka olette olleet siellä asiantuntijoita kuulemassa ja keskustelemassa, niin ajattelin, ettei minulla ole nyt enempää sisällöllistä sanottavaa tähän. Mutta nyt kun olen tätä keskustelua kuunnellut ja kun olen valtiovarainvaliokunnassa jäsen ja talousorientoitunut näihin samoihin kysymyksiin, niin kyllä minä taas kaivoin täältä esille tämän budjettikirjan ja sivun 331, jossa on hyvinvointialueiden rahoituksen mitoitus. Siellä sivun ylimmäisessä kohdassa lukee: ”Lastensuojelun henkilöstön kelpoisuusvaatimusten joustavoittaminen (Lisätoimet 2024 budjettilakiin) miinus kaksi miljoonaa euroa.”

Eli ei tätä lakia olisi tehty, ellei tässä olisi kysymys säästön tavoittelusta. Eli jos nyt haluttaisiin vain helpottaa sitä lastensuojelua, niin silloin olisi kenties voitu tehdä tällainen väljennys myös sinne pätevyysvaatimuksiin mutta ei olisi otettu kahta miljoonaa euroa pois sieltä budjetista. Nyt jos oikein kyynisesti ajatellaan, niin mitä hyvinvointialueet sitten tekevät, jos ne saavatkin päteville henkilöillä nyt nämä virat täyteen: silloinhan ei se kahden miljoonan säästö realisoidu. Eli kyllä tämä on osa tätä hallituksen säästöpolitiik-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kaa. Muu keskustelu tässä on ollut hyvin mielenkiintoista ja tärkeää, mutta tämän halusin nyt tässä tuoda esille. [Kim Berg: Se oli hyvä nosto!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.08 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Hyvin usein tätä esitystä on puolusteltu nimenomaan toimenä, joka selvittäisi epäselvää tulkintakäytäntöä siitä, kuka voisi jatkossa toimia sosiaalityöntekijänä tilapäisesti. Samaan aikaan kuitenkin jää huomaamatta, että itse asiassa tässä on päätetty asiasta nimenomaan hallituksen säästöjä etsivässä kehysriihessä. Kuten tuossa edellä edustaja Lindén totesi, tässähän nimenomaan ei etsitä sitä, että sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole kelpoista hakijaa tarjolla, voitaisiin käyttää tilapäistä. Tässä esityksessä leikataan kaksi miljoonaa euroa katsoen, että tilapäisten määrä tulee lisääntymään tietyllä prosenttiosuudella, joka sitten ihan kylmänviileällä valtiovarainministeriön laskentakaavalla tarkoittaa sitä, että kelpoisuusvaatimusten alentaminen tuo valtiontalouteen kahden miljoonan euron säästöt. Tämähän tarkoittaa sitä, että me pysyvästi Suomessa tavoitellaan tilaa, jossa tämä kahden miljoonan säästö tilapäisillä on sitten jatkossa totta.

Jos oikein pitkälle tämä vietäisiin, niin voisiko katsoa, että tämä tilapäisillä rahoitettu sosiaalityön tekeminen kentällä olisi suorastaan jopa toivottavaa, koska oma huoleni on ollut tämän Vantaa—Kerava-lisärahoitusanomuksen jälkeen siinä, että hyvin tarkasti valtiovarainministeriössä seurataan, onko lainsäädännön velvoitteiden päälle jotakin ekstraa. Kuinka pitkälle mennään siinä, että katsotaan, että tämä on ihan normaalia, että tällaisilla tilapäisillä koulutuksen alennusta hakevilla kelpoisuusvaatimusten murtamisilla voidaan jopa tehdä jonain päivänä tästä välttämättömyydestä ihan uusi käytäntö? Tämä on minusta todella pelottavaa. Haluammeko me ratkaista sosiaalityön vaikeudet tässä ajassa niin, että me lasketaan näitä kelpoisuusvaatimuksia merkittävästi nykyistä enemmän, vai oltaisiinko me lähdetty etsimään ratkaisua siltä pohjalta, johon myöskin valiokunta viittaa?

Jos olisi lähdetty etsimään ratkaisua, niin oltaisiin lähdetty etsimään ratkaisua siitä, että tilapäisenä työntekijänä työskentelevällä sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevalla henkilöllä olisi ollut mahdollisuus olla tilapäinen sosiaalityöntekijä ja nimenomaan silloin, kun hän opiskelee jossakin oppilaitoksessa, jossa hän suorittaa sosiaalityöntekijän laillistamiseen oikeuttavia opintoja. Tässä on kysymys siis siitä samasta, joka on hyvin normaalia sote-käytäntöä. Niin hoitajien kuin lääkäreidenkin osalta tämä käytäntö on ollut tällainen, mutta tässä otetaan käytäntö, jossa ensinnäkin tehdään muutos, että ylemmän korkeakoulututkinnon omaavan henkilön pätevyyttä ei enää tavoitellakaan, vaan tavoitellaankin alemman korkeakoulututkinnon pätevyyttä. Se on minun mielestäni tosi kova veto. Tämä edustaja Marttilan kirurgivertaus, vaikka täältä annettiin ymmärtää, että se ontuisi, ei minusta onnu lainkaan, koska ei kukaan ajattele myöskään kirurgin ammatissa, että alempi kelpoisuus, alempi korkeakoulututkinto, pätevöittäisi jatkossa toimimaan tilapäisenä kirurgina. Ei kukaan varmaan ajattele, että lisensiaatin tutkinnon sijasta tai erikoislääkäritutkinnon sijasta voisi pätevöityä tähän tehtävään olematta opiskelemassa alan oppilaitoksessa, olematta valmistumatta tähän ammattiin. Kyllä nämä ovat aika kovia juttuja, mitä tässä tehdään.

Kun ensimmäinen vaatimus on siis se, että tässä ei enää tavoitella ylempää korkeakoulututkintoa vaan riittää alempi korkeakoulututkinto, niin tätä listaa, jossa kuvataan jatkossa

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

päteviä tutkintoja, on laajennettu niin, että siihen on otettu myöskin hallintotieteet. Kaikki kunnia hallintotieteen ammattilaisille, mutta kyllä tämä menee minusta jo aika pitkälle.

Ja tähän lista ei lopu, vaan sen lisäksi hallitus on ottanut oikeuden omiin käsiinsä ja päätnyt siihen, että lisätään näitä esimerkkejä, minkälaisia nämä soveltuvat tutkinnot voisivat olla, ja tähän listaan otettiin mukaan geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja. Mehän tietenkin ihmeteltiin, että jos lastensuojelua tällä parannetaan, niin missä lastensuojelutehtävissä työskentelevät geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja? Aika pitkälti saatiin hakea, myöskin kuntoutuksen ohjaajan näkökulmasta, kuinka monta henkilöä tulisi tosiasiasa kysymykseen. Kyllä näitä ihan kourallisia saa perata sieltä täältä. Tämä on minusta kovaa puhetta lainsäätäjältä, että me yritetään lastensuojelun ongelmia ratkaista sillä, että me palkattaisiin jatkossa geromoneja ja kuntoutuksen ohjaajia tilapäisiksi sosiaalityöntekijöiksi. Tähän maailma on mennyt.

Mutta tämä ei riittänyt. Käytännössä siis sen lisäksi päädyttiin siihen, että tehtiin tällainen niin sanotusti vuoden enimmäisaika, mutta tulkinta on niin epäselvä, että se antaa mahdollisuuden ketjuttaa näitä tilapäisiä niin, että tästä tulee käytäntö, joka näyttää varsin jatkuvulta. Ja vaikka asiantuntijakuulemisessa osoitettiin merkittävästi kritiikkiä sille, että olisi pitänyt olla sitova enimmäisaika, niin osa on sitä mieltä, että eikö ole ihan hyvä, että sillä tilapäisellä kuitenkin jatkettaisiin, kun hän on luonut asiantuntevat kontaktit tähän perheeseen sen sijasta, että otettaisiin kelpoinen työntekijä. No, sen tämä laki kieltää, totta kai pitää ottaa kelpoinen työntekijä, mutta meillä on niin erikoisia perusteita ollut myös tässä keskustelussa, että välillä minua hävettää, miten me kohdellaan tämän maan johtavia asiantuntijoita sosiaalisten ongelmien ratkaisussa.

No, osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista sitten katsoi, että tämä pitäisi jatkossakin rajata käytännössä vain niille, jotka opiskelevat sosiaalityöntekijän ammattiin tai ovat suorittaneet opintoja käytännön harjoittelussa. Ja tätä kautta, niin kuin totesin, me kyllä SDP:ssä lähdetään siitä, että kyllä vähintään pitäisi osoittaa, että on kykyä ja ymmärrystä tälle alalle. Se, että kuka tahansa voi tulla pystymetsästä opiskeltuaan avoimessa yliopistossa, on aika kova juttu. [Puhemies koputtaa] Valiokunnan kuulemisessa myöskin selvisi, että nämä opinnot, joita tarjotaan avoimessa yliopistossa — toisin kuin tämä hallituksen esitys antaa ymmärtää —, ovat erilaisia kuin pääaineopiskelijoiden osalta, mutta tähän emme valitettavasti saaneet minkäänlaista opetusministeriön vastaantuloa siinä, että tämä asia otettaisiin vakavasti.

Minä vielä kerran vetoan kollegoihini siinä, että mitä seuraavaksi. Ja sanon tämän vielä, puhemies: onko seuraavaksi kysymys siitä, että kun jatkossa sata miljoonaa säästetään sosiaalityöstä eli sosiaalihuollosta, niin seuraavaksi käydään lastensuojelun kelpoisuusvaatimukset läpi ja otetaan päteviltä ammattilaisilta myöskin tehtäviä pois, jotta saadaan lisää tilapäisiä kelpoisia tilalle? Kysyn vaan. Jos ei tämä [Puhemies koputtaa] ole totta, sanokaa heti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.16 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin kiinnitin huomiota tähän edustaja Väyrysen kommenttiin. Täällä ihan itse otitte esille tämän lapsiasiavaltuutetun lausunnon ja hänen sanomisensa, ja vastapuolella tuotiin esille lapsiasiavaltuutetun kannanotot, joissa hän vertaa sosiaalityön ammattilaisten työtä kirurgin ammattiin. Se tuotiin täällä esille. Ihan katsoin esimerkiksi Ylestä: ”Pekkarinen korostaa, että lastensuojelu on

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

äärimmäisen vaativaa työtä. Hän vertaa vaativuutta kirurgin työhön. ”Työ vaatii vahvaa osaamista ja arviointikykyä. Siinä ei ole varaa virheisiin. Virheet johtavat oikeusmurhiin, ja ne johtavat todellisiin murhiin. Siihen ei ole varaa.” Tähän lainaukseen, näihin kannanottoihin, lapsiasiavaltuutetun julkisuudessa ottamiin kannanottoihin, täällä viitattiin. Eli mielestäni ei ole lainkaan ontuva vertaus verrata sosiaalityön pätevyysheitojen madaltamista kirurgin ammattiin.

Ehkä tämä keskustelu osoittaa sen, että tältä hallitukselta puuttuu myös ehkä ymmärrys ja arvostus sosiaalityöntekijöiden koulutusta ja ammattikuntaa kohtaan, ja mielestäni se on valitettavaa. Me sosiaalidemokraatit olemme nyt yrittäneet kaikkemme valiokunnassa, käyneet keskustelua kuulemisessa, olemme tehneet vastaesityksen täällä salissa ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä, peranneet ja vedonneet hallitukseen tuloksetta. Tämän keskustelun jälkeen ehkä hieman jopa pelonsekaisin odotuksin odotan näitä tulevia hallituksen uudistuksia liittyen tähän ammattihenkilölakiin ja muihin uudistuksiin, koska täällä ei selkeästi osoitettu viestiä sen edestä, että nämä heikennykset jäävät nyt tähän, vaan raotettiin jo ovea tuleville heikennyksille.

Valitettavasti me emme pysty enempää puolustamaan sosiaalityöntekijöitä. Toivottavasti ne sosiaalityöntekijät ja ammattikunta, joka seuraa tätä keskustelua ja eduskuntakäsittelyä, tietävät, ketkä ovat olleet ja ovat heidän puolellaan ja ketkä eivät ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

20.19 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä ainakin omassa mielessä se vertaus toisten ammattien vaatimuksiin on juuri se osuva vertaus. Edustaja Marttilan huomio oli loistava.

Kun tulin äsken saliin tuolta — kävin juomassa yhden limpparin, kun tässä rupesti suuta kuivamaan, pitkä ilta on taas menossa sote-ihmisillä — takaisin ja Marttila puhui just, että hallitus asettaa alan kuoppaan, niin minä luulin, että nyt ollaan siirrytty käsittelemään jo tätä palkkakuoppalakia, mutta ei: tänään kuopataan sosiaalityötä. Minä mietin siinä sitten, kun tulin, sallisivatko just lääkärit, vaikka insinöörit, muut tämmöiset ehkä miesvaltaiset alat, että niille tehtäisiin tämmöinen samanlainen. Tämä on tosi härski laki kaikessa, mitä on. Siis miksi just tältä alalta?

Minä haluaisin vielä kuulla ehkä edustaja Väyryseltä sen, miksi sinä et näe tätä vertaus- ta sopivana. [Ilmari Nurminen: Samoin!] Lähdit äsken pois, mutta...

Toinen hyvä huomio, mikä tuli vielä mieleen, oli tuo edustaja Lindénin huomio, että tämä on myös säästölaki. Siellä budjettikirjassa lukee aivan selkeästi, että miinus kaksi miljoonaa. Tämä kaksi miljoonaaahan ei näissä kaikissa leikkausoperaatioissa ole kauhean iso raha, joten se rahamäärä olisi voinut jäädä olematta pois sieltä. Tämä kahden miljoonan säästö olisi voitu jättää pois. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.21 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on käyty läpi myöskin sitä kritiikkiä, jota tämä esitys omalta osaltaan herättää. Ajattelin joitakin näkökulmia tässä lainata.

Tuohon äskeiseen keskusteluun on vielä todettava, että monet valiokunnan jäsenet ovat tämän illan aikana viitanneet siihen, olisiko ollut järkevää jättää tekemättä tämä esitys, ja

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

kannat ovat vaihdelleet. Valiokunnan mietinnön sivulla 6, sen alareunassa, otetaan tähän jälleen kantaa: ”Valiokunta painottaa, että lainmuutoksen toimeenpanon osalta on tärkeää antaa tarkempaa kansallista ohjausta soveltamiskäytäntöjen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Valiokunta korostaa lisäksi, että tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisen edellytyksiä ja määräaikaa koskevia säännöksiä tulee tarkastella uudelleen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä. Valmistelussa tulee huomioida myös nyt tehtävästä lainmuutoksesta saadut kokemukset. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sosiaalityöntekijän ammatin koulutuspolkuja ja -rakenteita uudistetaan jatkossa.”

Kyllä tässä on aika paljon mietittävää, miksi sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee tähän tulokseen, että tätä asiaa on syytä vielä arvioida tämän kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tämähän on valiokunnan lausuntona todella painava. Siis jos tämä olisi kirjoihin ja kansiin hakattu niin, ettei tässä olisi kahta sanaa sanottavana, eihän täällä koko valiokunta tällaista kantaa ottaisi. Valiokunta ottaa tämän kannan sen takia, että muutamat näistä tulkintakäytänteistä ovat jatkossa ilmeisiä ja me emme voi tässä vaiheessa tehdä määräämme enempää.

Toisaalta tässä kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi syytä vielä tarkastella, mentiinkö tällä kerralla liian pitkälle. Joku voisi sitten sanoa, että tarkastellaan nyt ja että eihän olla menty, mutta fakta on myöskin se, että valiokunta toteaa, että sosiaalityöntekijän ammatin koulutuspolkuja ja -rakenteita tulisi uudistaa jatkossa.

Päätin äskeisen puheenvuoroni toteamalla, että tässä on iso vastuu myös opetusministeriöllä siinä, millä tavalla käytännössä avoimesta yliopistosta jatkossa tulee tilapäisiä sosiaalityöntekijöitä. Saamamme selvityksen perusteella tämä ei vakuuta minua. On sanottava, että jos kerran voidaan nousta tilapäisen sosiaalityöntekijän tehtäviin, toisin kuin avoimesta yliopistosta on koskaan ennen voinut, niin tässä tapauksessa se pitäisi ottaa avoimen yliopiston opinnoissa myös huomioon. Ja minä olen tosi kiitollinen, että tämä otettiin huomiona esiin, koska tässä ammattihenkilölain kokonaisuudistuksessa sosiaali- ja terveysministeriö työskentelee totta kai rinta rinnan opetusministeriön kanssa, ja nämä huomiot on pakko käydä läpi — sen verran painavaa asiaa tässä oli.

Arvoisa puhemies! Tulkintakäytänteistä: Nythän on sitten hyvinvointialueella mahdollisuus ottaa kantaa siihen, kuka on soveltuva, sopiva henkilö tilapäiseksi sosiaalityöntekijäksi. [Ville Merinen: Olisiko jalkaterapeutti?] — Jalkaterapeutti ei ole vielä, mutta sitä on pohdittu eri piireissä, olisiko tässä listassa voinut olla myöskin sairaanhoitaja (AMK). Minä olen todella kiitollinen, että meidän ei tarvitse tänään esitellä sellaista mietintöä, jossa valiokunta olisi lisännyt tähän myöskin sairaanhoitajan (AMK). Mutta minä vakavasti sanon, että tämä pandoran lipas on avattu myös siinä, että täällä osa porukasta ajattelee, että kyllä se tarpeeksi lähellä on. Minä ymmärrän hyvin, että jos hallintotieteitten alemman korkeakoulututkinnon omaava henkilö opiskeltuaan avoimessa yliopistossa aineopintojen verran voisi nousta myös sosiaalityöntekijäksi, niin joku voisi ajatella, että kyllä sairaanhoitajallakin on tarpeeksi sosiaalisen elämän tuntemusta, että hän pystyisi tähän, mutta kyllä siinä mennään jo todella pitkälle. Valitettava totuus on nyt se, että kun kandin tutkinto eli alempi korkeakoulututkinto riittää, niin työnantajan käsissä on arvioida, millä asiantuntemuksella noustaan tähän tehtävään.

Valiokunta käy ansiokkaasti läpi työnantajan vastuuta arvioida tapauskohtaisesti työntekijän korkeakoulututkinnon soveltuvuutta ja käytännön kokemuksen ja ammattitaidon riittävyyttä ja pitää myöskin tärkeänä, että kun työntekijä osoitetaan toimimaan esimerkik-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

si tilapäisenä lastensuojelun sosiaalityöntekijänä, niin työnantajan tulee myöskin varmistua siitä, että työntekijällä on kyseisiin tehtäviin koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella riittävä osaaminen. Oma kysymykseni onkin, riittääkö tämä valiokunnan tekemä listaus, vai mennäänkö tämän yli. Nähdäänkö me vielä sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnolla olevia tilapäisiä sosiaalityöntekijöitä, kun sitä nimenomaisesti ei ole kielletty? Tässä jää soveltuvuus käytännössä hyvinvointialueiden harkittavaksi.

Arvoisa puhemies! Tässä sitten myöskin jää hyvinvointialueiden harkittavaksi se, kuinka tilapäisesti tämä vuoden enimmäisaika otetaan ja minkälaisia variaatioita siinäkin nähdään. Lienee selvää jo tässä tapauksessa, että kaikkea tullaan näkemään.

Kolmanneksi haluan nostaa tulkintakäytännöistä esiin myöskin sen, että on tässä kyllä aikalainen aukko myös siinä, tarvitaanko aina työparia tällaisen tilapäisen työntekijän toimiessa kentällä vai ei. Tästä valiokunta sai selvityksiä, ja voidaan sanoa, että tässäkin on tulkintakäytäntöä, jonka johdosta nämä käytänteet saattavat kentällä vaihdella. Selvää on se, että näitä vaativia lastensuojelun toimenpiteitä ei pysty tekemään tilapäinen työntekijä, mutta fakta on samaan aikaan se, että hyvinvointialueet näyttävät resursoivan tämän tilapäisen työntekijän neuvonnan ja ohjauksen niin minimiin, että kysymys tuleekin siitä, onko hänellä tosiasiallinen kyky toimia näissä tehtävissä, jotka kentällä sitten on.

No sitten vielä yksi tulkinta on se, [Puhemies koputtaa] toimiiko tämä niin, että hallitus listaa Hyvän työn ohjelmassa pitkän joukon toimenpiteitä, kuinka sosiaalityöntekijöiden saamista helpotetaan. On pakko teille kertoa, että nämä toimet jäävät ja kalpenevat kaiken sen rinnalla, millä tavalla viime kaudella yritettiin saada sote-työntekijöitä. Minä olen todella huolissani siitä, missä vaiheessa hallitukselle paljastuu, että nämä toimet, jotka on esitetty, jäävät todella vajaiksi. Ei näillä sitä pito- ja vetovoimaa valitettavasti ole. [Puhemies koputtaa] Ainoa ratkaisu on sitten palkkaus, ja siihenkään ei kovin helppoja ratkaisuja hyvinvointialueilla ole, kun rahaa ei hallitukselta tipu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

20.29 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Päätin ottaa vielä yhden puheenvuoron ja tällä kertaa nyt sosionomin koulutuksen saaneena.

Tosiaan arvostan valtavasti myös sosionomien ammattikuntaa, ja toivon, että he, jotka kenties tätä keskustelua kuulevat, eivät koe, että olisi tarkoitus lytätä heidän ammattikuntaansa tässä. Mutta sosiaalityöntekijänä otan siihen sen näkökulman, että aivan kuten meillä on valtavaan päteviä, osaavia, kokeneita sairaanhoitajia, niin on syystäkin lääkäreiden ammattikunta, jolla on oma koulutusohjansa. Edelleen kuvittelen tilannetta, että keväällä olisi hätäpäissään kokoustettu ja päätetty esimerkiksi alentaa tai pyyhkiä kokonaan kartalta diplomi-insinöörien koulutus tai lääkäreiden koulutus. Eihän tällaista tilannetta varmasti-kaan olisi tapahtunut, ja sen vuoksi olen äärimmäisen pahoillani siitä, miten ehkä vähän tätä sosiaalityön professiota arvostetaan. Herää jopa kysymys, onko jatkossa tarpeen laisinkaan opettaa yliopistossa sosiaalityön opintoja, jos ei sillä käytännössä työelämässä ole kuitenkaan sitten merkitystä.

Ehkä erona kuitenkin muihin ammattikuntiin: Kyseessä on kuitenkin laillistettu ammatinimike Valviralta, ja laissa on hyvin tarkkaan määritelty näitä tehtäviä, jotka tämän lakiesityksen myötä eivät siirtyisi kuitenkaan tälle kirjavalle joukolle vaan säilyisivät näillä laillistetuilla sosiaalityöntekijöillä jatkossakin. Ja ne ovat äärimmäisen raskaita ja painavia

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

tehtäviä hoidettavaksi, ja aivan kuten täällä on keskustelussa kuvattu, ne johtavat jopa oikeusmurhiin, tai tiedämme, että aina on lapsensurman mahdollisuus lastensuojelussakin.

Tässä huolestuneena kuuntelin sitä viestiä, mikä hallituspuolueilta tuli. Ja kun jatkossa tarkastelemme näitä tehtäviä ja kenties niitä alennetaan, niin herää kyllä kysymys siitä, mikä ammattikunta on seuraava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

20.31 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Keskustellaan ammattivaatimuksesta sosiaalityöntekijällä, joka pystyy tekemään näitä lastensuojelun ehkä raskaimpia päätöksiä tai vaativimpia tehtäviä, eli siitä, kuka on soveltuva työntekijäksi lastensuojeluun, toimimaan siellä sosiaalityöntekijänä, joka tekee huostaanottoja.

Tällä kokemuksella, mitä minulla on lastensuojelusta — olen siis joskus joutunut itsekin tekemään lastensuojeluilmoituksia, olen opettanut useita lapsia, jotka ovat olleet huostassa, ja olen myös seurannut tätä keskustelua siitä, miten näitä huostaanottoja tehdään —, tällä omalla elämäkokemuksella, mikä minulla on, kuka tahansa lastensuojelussa onkin töissä, kuinka laaja se koulutusvaatimus nyt on ja kuinka korkeasti koulutettu siellä on, niin minun mielestäni siellä ei saisi olla töissä sellaisia, joilla ei ole omia lapsia ollenkaan.

Se on sellainen asia, että kun olen tutustunut näihin huostaanottotapauksiin, kiireellisiin sijoituksiin, niin minun mielestäni siellä on aika näköalattomuutta siinä, millä perusteilla lapsi on otettu huostaan. Minä tiedän sen, että näitä on tehty myös toistepäin niin, että ei ole otettu huostaan, vaikka pitäisi ottaa huostaan. Mutta on käsittämätöntä, että jostakin perheestä ulkopuolinen saattaa tehdä suitsait jonkun päätöksen. Tiedän, että niissä yleensä vähän pidempään niitä asioita pohditaan. Mutta minun mielestäni se, että olisi itsellä omia lapsia, toisi todella paljon syvyyttä ymmärtää erilaisten perheiden asioita. Nyt tällä hetkellä on hyvin nuoriakin ihmisiä lastensuojelun vaativissa töissä. On hyvä, että yhtenäistetään näitä vaatimuksia, että ne olisivat ympäri Suomen samat. Mutta mikään ei korvaa sitä äidin tuomaa tai isän tuomaa kokemusta, kun arvioidaan, pystyykö joku perhe [Puhemies koputtaa] hoitamaan omia lapsiaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.34 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olemme nyt pitkään käsitelleet tätä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtojen heikennystä, jonka hallitus on tuonut tänne. Täällä oikeastaan on nyt kuultu kokoomuksesta muutama puheenvuoro, ja nyt illalla perussuomalaiset pääsivät ääneen perustelemaan tätä esitystään.

Tiedän, Väyrynen, että jo kerroitte, että ette halua vastata tähän, mutta mielestäni on myös kohtuullista, että kun täällä käydään keskustelua, niin voisitte vielä vastata tähän asiaan, joka täällä jäi ihmetyttämään tässä teidän puheenvuorossanne. Täällä kysyttiin teiltä, että jos säästöjen takia kirurgin pätevyysvaatimuksia heikennettäisiin, niin olisiko se teille ok. Täällä on nyt kysytty tätä ja viitattu tähän lapsiasiainvaltuutetun julkisuudessa viitattuun kannanottoon, ja toivoisin, että voisitte nyt vielä avata ja kertoa ajatuksianne tähän liittyen, ettei kenellekään jää väärinymmärryksiä. Mielestäni se olisi ihan kohtuullista ja oikeudenmukaista, etenkin kun te heikennätte nyt sosiaalityöntekijän pätevyysvaatimuksia.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

Olen odottanut täällä koko illan ja edellisen keskustelun ajan perussuomalaisten kannanottoja tähän esitykseen. Nyt saimme tämän esityksen, ja kun alkupuheenvuoron kuuntelin, niin, kyllä, siellä on ymmärrystä, että nämä ammattilaiset tekevät erittäin vaikeaa ja haastavaa työtä, mutta sitten loppupuheenvuoro — ei voi muuta kuin suu auki ihmetellä näitä perussuomalaisten argumentteja tämänkin esityksen tueksi. Eli oletteko todella sitä mieltä, että lapsettomat ihmiset eivät voisi toimia sosiaalityöntekijänä esimerkiksi lastensuojelussa? Oletteko sitä mieltä? [Juha Mäenpää pyytää vastauspuheenvuoroa] Toivoisin, että voisitte hieman avata vielä ajatuksianne. Ja ylipäänsä mielestäni tällainen epäluottamus ammattilaisia kohtaan, mistä mielestäni puheenvuoronne kertoi, ei ole hyvätapaista, vaan meidän nimenomaan pitää luottaa meidän koulutettuihin ammattilaisiin, jotka tekevät äärettömän vaativaa työtä ja varmasti koko ammattitaidollaan joutuvat ratkaisemaan näitä kiistatta erittäin vaativia tapauksia, mihin itsekkin viittasitte. Mutta se, että te madallatte näitten henkilöitten osaamista ja pätevyysvaatimuksia ja sanotte, että lapsettomilla henkilöillä ei ole mitään asiaa näihin tehtäviin, ei ole mielestäni oikeudenmukaista ja kohtuullista. [Juha Mäenpää: Kuka niin on sanonut?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.37 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Meillä täällä eduskunnassa on välillä posketon tarve lähteä neuvomaan, miten asioita pitäisi käytännössä hoitaa, ja se kuuluu aika monissakin puheenvuoroissa.

Yksi sosiaalityöntekijän suurista vitsauksista on se, että me kansalaisina ja myöskin kansanedustajina mielellämme neuvomme, miten sitä työtä pitäisi tehdä. Tällaisia puheenvuoroja käytetään hyvin usein. Arkijärjellä ja arkikokemuksella me usein myöskin asetamme sanamme niin, että me tiedämme, miten asiat pitäisi hoitaa. Mutta kun me emme tunne näitä tapauksia, joita lastensuojelussa hoidetaan, niin me emme myöskään ole kaiken tiedon äärellä, mutta silti meillä on totuttuun tapaan valtava tarve ottaa kantaa siihen, hoitavatko sosiaalityöntekijät omaa tehtäväänsä pätevästi vai pätemättömästi, ja olen siitä suuresti pahoillani. Se on ammattiryhmä, joka joutuu usein julkisessa keskustelussa vainon kohteeksi siitä, onko tehty oikeita vai väriä ratkaisuja. Harva käy esimerkiksi edustaja Väyrysen ammattiryhmän eli kirurgien päälle sanomalla, että nyt on aivan väärin leikattu, aivan väärin on leikattu. Tämä on se meidän iso ongelmamme. Minusta se on käsittämätöntä, eli meidän täytyisi myöskin osata hillitä itseämme.

Ja edustaja Mäenpää, katson vielä jälkikäteen teidän sananne, mutta minua loukkasivat ne sanat kaikkien niiden ihmisten puolesta, jotka ovat tässä maassa sosiaalityöntekijöitä ja jotka eivät esimerkiksi jostain syystä omia lapsia saa. Minulle tuli, kuules, kyyneleet silmiin. Minä sanon, että se on todella loukkaavaa, miten te muotoilitte sananne — me voimme jälkikäteen katsoa pöytäkirjasta, miten se kuului. Mutta kun minulle tuli sellainen käsitys ja pyysin sen takia vastauspuheenvuoron, että eduskunnassa, jossa kansanedustajana käytitte puheenvuoron, jossa arvioitte sosiaalityön pätevyyttä, sosiaalityöntekijän pätevyyttä, viittasitte siihen, että vain sellaisen henkilön, jolla on omia lapsia, tulisi toimia näissä tehtävissä, niin se menee kyllä yli kaiken minun ymmärrykseni. Monilla ihmisillä on todella kipeä haava se, saavatko he lapsia, ja me asetetaan eduskunnassa heidät sellaiseen tilanteeseen, että sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimusten yhteydessä me annetaan tällaisia vaatimuksia eduskunnan taholta. Eihän tämä ole edes perustuslaillista, puhumattakaan,

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

että tämä olisi asiallista. Mutta arvioidaan myöhemmin, mitä te todella sanoitte, minä en ehtinyt enkä pystynyt sitä nyt tarkastamaan.

On todella tärkeitä, että kun täällä puhutaan, puhutaan niin, että me arvostetaan myöskin niitä työntekijöitä, jotka tuolla eturintamassa ovat. Sellaiset pienetkin vihjaukset siihen, että parhaimpia työntekijöitä ovat sellaiset, joilla on omia lapsia, kun he ymmärtävät parhaiten, on minusta kyllä tosi loukkaavaa menoa.

Lopuksi haluan sanoa sen, että kyllä Talentia varmasti miettii, miten on mahdollista, että eduskunnassa tämä on se taso, jolla sosiaalityön tekemisen kelpoisuuksista päätetään. He ovat yrittäneet meitä saada ymmärtämään, [Puhemies koputtaa] mistä on kysymys. He ovat tehneet kaikkensa, ja kun katsotte sitä kampanjaa ja viestintää, mitä tuolla on ollut, niin eikö siitä olisi voinut jo päätellä, että hekin tarvitsisivat edes vähän, edes vähän, arvostusta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

20.40 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa työhuoneella kuuntelin hetken tätä keskustelua, ja ajattelin tulla tähän vielä tuomaan hieman työnantajan näkökannasta esiin tätä problematiikkaa, mikä tässä on.

Tämä esitys uhkaa tosiaan asiakkaiden turvallisuutta ja oikeusturvaa, mutta työnantajien näkökannasta on sellainen ongelma, että työnantajilla on kuitenkin valvontavelvollisuus ja huolehtimisvelvoite. Kyllä minä olen tosi huolissani, että jos näin riskialttiille alalle palkataan epäpätevää tai mahdollisesti epäpätevää henkilökuntaa, niin millä tavalla työnantaja pystyy silloin täyttämään huolehtimisvelvoitteen ja tällaiset työturvallisuusvelvoitteet. En ole aivan varma, onko tätä asiaa, kulmaa, tässä keskustelussa tuotu esiin, ja halusin tämän varmistaa.

Sitä kautta kaikki välilliset vaikutukset saattavat muodostua hyvinkin kalliiksi, ne inhimilliset näkökannat mutta myös ihan taloudellisetkin näkökannat, mikäli ongelmat pahenevät. Ja miten näitä sitten tosiaan ruvetaan ratkomaan? Jos havaitaan, että työnantajat eli he, jotka palkkaavat näitä henkilöitä, ovat toimineet vaikka työturvallisuuslain vastaisesti tai rikkoneet huolehtimisvelvoitetta, niin mitäs sitten tapahtuu? — Tämmöinen näkökanta, kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

20.42 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Kiuru kovin arvosteli sitä, mitä minä sanoin. Jos te ette ymmärtänyt sitä, niin en minä sille mitään mahda. Minä yritin kertoa teille, että ei voi olla niin, että vähäisellä kokemuksella nuoret ihmiset... Valitettavasti he joutuvat tekemään semmoisia päätöksiä. Se, että jos olet kasvattanut itse omia lapsiasi, antaa kyllä ihan erilaista perspektiiviä siihen näkökulmaan, millaista se perhe-elämä on.

Te sanoitte äsken, että meillä edustajilla ei ole kykyä arvioida sitä, miten ne yksittäistapaukset ovat siellä edenneet. Luuletteko te, että minä muuten vaan puhun tästä asiasta? Kyllä minä olen ollut istumassa niissä lastensuojelun palaverissa, ja valitettavan pieni osa niistä on kaatunut hallinto-oikeudessa, kun sinne on kirjattu, voisi sanoa, järkyttäviä asioita tarkoitushakuisesti. Ei tämä ole hyvä, että tällainen tilanne pääsee syntymään, että jos-takin perheestä viedään lapset.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

Muistan aina sen, kun tuolla jossakin Vantaalla oli joku poika hukkunut, ja siinä kerrottiin, että koko kylä suree tätä asiaa, koko lähitienoo suree sitä, että vanhemmat ovat menettäneet lapsensa. Kun sitä asiaa ajattelee, niin kun sosiaalityö puuttuu — joskus aiheettomasti, tarpeettomasti — tällaiseen, niin myös ne lapset menettävät vanhempansa. Jos te ette oikeasti on nähnyt tällaisia tapauksia, niin suosittelen tutustumaan näihin asioihin pikkuisen paremmin. Minun mielestäni siellä näkyy se kokemattomuus, jos tällaisia päästään tekemään. [Helena Marttilan välihuuto]

Nyt, edustaja Kiuru, kun teillä oli varaa arvostella minua ja minun tekemisiäni ja sanomiani täällä, niin miten te viime kaudella hoiditte niitä koronarokotteita, oliko se kaikki samalla tavalla? Jos te rupeatte arvostelemaan minua, niin minäkin voin ruveta arvostelemaan teitä ja teidän puheitanne ja sanomisianne. [Ilmari Nurmisen välihuuto] Katsokaa peiliin, ette te mikään ylipappi ole täällä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

20.45 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty pitkää ja hyvää keskustelua tästä sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtojen heikentämisestä. Ja jos tässä nyt vielä tiivistää loppuun näitä ydinkohtia, mitä tässä on tullut esille, niin todellakaan ei siitä päästä mihinkään, että kyse on säästölaista. Kahden miljoonan euron säästö sieltä hyvinvointialueilta tämän lakiesityksen myötä tehdään, ja tietysti se avainasia tässä on nyt se, miten käy niille päteville, koulutetuille sosiaalityöntekijöille, joita tällä hetkellä vielä alalla työskentelee, joita lastensuojelussa vielä työskentelee, kun heille kuitenkin tämän lakimuutoksen myötä todennäköisesti tulee lisää sitä valvontavelvoitetta ja he joutuvat ikään kuin myöskin sitten katsomaan näitten kouluttamattomien työntekijöiden perään. Ja kyllä me keskustassa kannamme kovasti huolta siitä, käykö jatkossa edelleen niin, että tästä lastensuojelusta, josta me kovasti kannamme huolta, entistä enemmän nämä pätevät työntekijät sitten kaikkoon pois.

Arvoisa rouva puhemies! Siitä olen tyytyväinen, että tässä nyt iltaa kohti on noita hallituspuolueen edustajia tullut saliin. Olisin toivonut tietysti, ja olisi ollut mukavaa, että kun tuossa aiemmin käytiin pitkä keskustelu näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista, niin olisi myös perussuomalaisia ollut keskustelemassa, esimerkiksi edustaja Mäenpää, koska todella paljon olette ääntä pitäneet tästä ammatillisen koulutuksen arvostuksesta. Mutta hyvä kuitenkin, että tässä vaiheessa saliin ilmestytte.

Mutta tähän ammattihenkilöstön lain muutoksen vielä: keskusta todellakin vastustaa tätä, ja toivomme, että hallitus ei tätä väkisten vie eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.47 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää taisi lähteä saunaan, niin hän ei nyt ehtinyt jäädä enää täällä ottamaan kantaa näihin asioihin, mutta peukutusta näyttää hänelle tulevan. Että siitä vaan.

Minusta tässä on niin vakavasta asiasta kysymys, siitä, kuka kelpaa sosiaalityöntekijäksi. Täällä saman keskustelun aikana, kun puhutaan kelpoisuuksista ja puhutaan kelpoisuuksien alentamisesta, puhutaan siitä, tekevätkö sosiaalityöntekijät hyvää työtä, minkälaista työtä he tekevät, ja siinä samassa yhteydessä edustaja Mäenpää ottaa esiin sen, että sellaisen henkilön, jolla ei ole lapsia, ei tulisi toimia sosiaalityöntekijänä. Tässä toisessa

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

puheenvuorossaan edustaja Mäenpää perusteli sitä niin, että nimenomaan siksi, että esimerkiksi näillä nuoremmilla ihmisillä ei ole vielä tarpeeksi elämäkokemusta.

Minusta on todella relevantti pointti siinä, että jos hän antaa ymmärtää, että ihmiset eivät kelpaa lapsettomina hoitamaan näitä tehtäviä ja että erityisesti nuoret, jotka eivät ole alalle vielä kovin perehtyneitä, eivät kelpaa tätä tehtävää hoitamaan, niin miksi edustaja Mäenpää sitten puolustaa tätä esitystä. Tässähän tulee pelkästään avoimesta yliopistosta valmistuneita ihmisiä, joilla ei ole edes minkäänlaista pääaineopiskelijakokemusta tästä alasta, suoraan sinne etulinjaan. Kyllä minun täytyy sanoa, että täällä käytetään niin ihmeellisiä puheenvuoroja, että tämä ei voi olla totta.

Minua loukkaa niiden ihmisten puolesta, että me asetetaan jollekin ammattiryhmälle pätevyysvaatimukseksi se, onko lapsia vai ei. Voivatko esimerkiksi lastensuojelussa työskentelevät ihmiset ottaa tämän henkilökohtaisesti? Minusta nämä ihmiset aivan varmasti ottavat. Kuinka syvälle se sattuu sydämeen, että eduskunnassa käytetään tällaisia puheenvuoroja ja että täällä saa tällaisia puheenvuoroja käyttää ja vielä asian vierestä. Täällä saa puhua vaikka rokotteista, kun puhutaan sosiaalityöntekijän kelpoisuuksista. Täällä saa asian vierestä haukkua myös muita. Minä kysyin, miksi edustaja Mäenpää sanoo täällä jotain näin loukkaavaa, ja tähän en saanut vastausta.

Kysyn tätä, puhemies, ihan niiden ihmisten takia, jotka tuolla eturintamassa työskentelevät sosiaalityöntekijöinä ja jotka miettivät, miten eduskunta suhtautuu kelpoisen sosiaalityöntekijän toimeen. Tänään me se kuultiin, että paras rimanalitus tulee siitä, että me edustajat — yksittäinen edustaja — asetetaan täällä kelpoisuusvaatimukseksi esimerkiksi sen, että täällä pitäisi olla lapsiakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

20.50 Henrik Wickström r: Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Ajattelin, että en olisi sanonut mitään, mutta nyt kun keskustelu käy sen verran kuumana, ajattelin keskittyä tähän itse hallituksen esitykseen.

Ehkä nostaisin tästä vielä esiin sen kokonaisvaltaisen tilannekuvan, eli meidän ollaan käytännössä tässä haastavassa tilanteessa, mitä tulee sosiaalityöntekijöihin, myöskin juuri sen takia, että me ei olla huomioitu käytännössä sitä suurta veto- ja pitovoimaongelmaa, mikä täällä sosiaalityöntekijäalalla on, ja se on kasvanut useamman vuoden aikana. Ja tässä esityksessä käytännössä hallitus joutuu lähtemään ratkaisemaan niitä haasteita, mitä tällä hetkellä kentältä löytyy, eli kerta kaikkiaan sitä, että löytyy haasteita hyvinvointialueilla saada sosiaalityöntekijöitä töihin.

Ja pakko se on sanoa, että tässä esityksessä on pyritty parhaimmalla tavalla myöskin luomaan niitä edellytyksiä, että hyvinvointialueet pystyvät täyttämään ne lakisääteiset velvoitteet, joita niillä on. Ja itse on pakko todeta, kun olen myöskin sote-valiokunnan jäsen, että haluan sanoa sen, että arvostan jokaisen näkemystä liittyen tähän esitykseen, kun tämän voi katsoa hyvin eri näkökulmista. Mutta itse on pakko sanoa se, että jos katsoo, mitä myöskin lapsiasiainvaltuutettu on todennut ja moni muu asiantuntija on sanonut, niin on tärkeää miettiä tilannetta myöskin juuri sen asiakkaan näkökulmasta, ja monessa kohtaa voi olla sellaisia tilanteita, että on tärkeää, että saa jonkun turvallisen henkilön, joka pystyy auttamaan ja tukemaan ongelmallisessa tilanteessa. Tällä tavalla ainakin itse haluan alleviivata, etten ajattele — ja omassa eduskuntaryhmässä me ei ajatella — että tällä tavalla

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

halutaan väheksyä sosiaalityöntekijöiden tärkeää osaamista ja kompetenssia, vaan tällä tavalla halutaan löytää ratkaisuja tähän akuuttiin tilanteeseen.

Sitten haluan katsoa jo eteenpäin. Kuten me kaikki tiedetään ja tässä salikeskustelussa on ollut jo esillä, niin nyt tulee myöskin sosiaali- ja terveysalaa koskeva mittava tehtävänjakotarkastelu, joka toivottavasti etenee myöskin tänne eduskuntaan ensi vuoden aikana. Pidän myöskin ihan paikallaan sitä, että käydään tietenkin läpi myöskin tätä sosiaalityöntekijöiden tilannetta. Mutta itse haluaisin nostaa esiin myöskin sen viestin, että kun tässä salissa puhutaan hyvin paljon juuri sosiaali- ja terveyspalveluista, niin myös me edustajat puhutaan yleensä juuri tästä terveyspuolesta, ja nyt puhutaan tästä sosiaalipuolesta juuri tämän esityksen suhteen, joten itse toivon, että me saadaan myöskin vahvistettua kauttaaltaan koko tämän sosiaalityöntekijöiden alan veto- ja pitovoimaa. Mutta tässä tilanteessa näen tämän esityksen paikallaan juuri sen takia, että pystytään tähän akuuttiin tilaan, joka tällä hetkellä kentällä on, löytämään ratkaisuja. [Helena Marttila: Entä lääkäripula?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.53 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hieman jäi kyllä harmittamaan tämä perussuomalaisten salikeskustelu ja oikeastaan vähän -käyttäytyminenkin. Täällä edustaja Mäenpää hyökkäsi aika voimakkaasti meidän vastustavaa kantaamme kohden erilaisilla argumenteilla, ja kun me edustaja Kiurun kanssa pyysimme vastauspuheenvuoron edustaja Mäenpään puheenvuoroon ja syytöksiin, hän lähti salista ja ovenpielessä sanoi käsitteäkseni, että ”lähden saunaan”. En tiedä, miten se pöytäkirjoihin tuli mutta... [Krista Kiuru: Tai sauna menee kiinni!] — Anteeksi, joo, ”sauna menee kiinni”. — Jollain tavalla ehkä toivoisin, että jos perussuomalaiset eivät käy tästä asiasta keskustelua... Te tuhansien ihmisten pätevyysvaatimuksia madallatte — tämä on ollut sosiaalityöntekijöille äärettömän iso asia — ja te ette käytä yhtään puheenvuoroa. Nyt tuli yksi tällainen edustajan puheenvuoro, jossa perustelite perussuomalaisen puolueen kantaa tähän esitykseen. Ehkä itseäni vähän harmittaa, että tämä on toistuvaa.

Viime kerralla, kun me puhuttiin lasten ja nuorten palveluista, kuntoutustuista, teidän edustajillanne ei ollut taas mitään. [Pia Sillanpää pyytää vastauspuheenvuoroa] Sitten yksi edustaja teiltä otti puheenvuoron ja viittasi näihin kaljanjuomisiin ja ties mihinkä muuhun. Nyt edustaja Mäenpää, kun puhutaan sosiaalityöntekijöiden tilanteesta, tulee ja pitää tällaisen trollipuheenvuoron. Mielestäni tätä on nyt käsitelty täällä hyvin laajasti, mutta perussuomalaisten kanta tämän edustaja Mäenpään puheenvuoron perusteella on se, että te kritisoitte sitä, että tässä madalletaan pätevyysvaatimuksia, koska toitte esiin — en muista, mikä lainaus oli — että nuoremmat huonommilla pätevyyksillä tekevät näitä päätöksiä. Te kritisoitte sitä, mutta samaan aikaan te teette tällä esityksellä sitä.

Sitten te puhuitte erilaisista tapauksista, mitä tapahtuu, mutta jätitte mainitsematta kaikki ne julkisuudessa olleet valitettavat tapaukset, joihin ei ole pystytty puuttumaan sosiaalityössä. Me tiedämme näitä, Vilja Eerikan ja monia muita, jotka keskustelussa ovat, ja kyllä silloin syytetään sosiaalityöntekijöitä siitä, miksi ei ole puututtu, ja näin.

Tämä keskustelu on ollut hyvää, mutta jollain tavalla olisin toivonut hallitukselta enemmän perusteluja.

RKP:n puheenvuorosta täällä on keskusteltu todella kattavasti, ja ette ole olleet paikalla. En viitsisi lähteä uudestaan käymään tätä keskustelua ja korjaamaan näitä väittämiä, joita kävitte. Te olette perussuomalaisten ja kokoomuksen ja kristillisdemokraattien kanssa hal-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

lituksessa. Kun olemme käyneet [Puhemies koputtaa] tätä debattia, niin toivoisin, että olette paikalla keskustelemassa silloin, kun näistä argumenteista käydään täällä keskustelua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kun puhujalista on lyhyt, en myönnä tässä vaiheessa enää vastauspuheenvuoroja, mutta voi pyytää varsinaisen puheenvuoron, jos haluaa vastata. — Edustaja Marttila.

20.56 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä aivan käsittämätöntä, että hallituksen mielestä lapsen saanti pätevoittää sosiaalityöntekijäksi mutta maisterin opinnot eivät.

Minusta täällä on käytetty puheenvuoroja hyvin siitä, että pitää huolehtia alan veto- ja pitovoimasta, mutta kyllä kyseenalaistan sitä, miten alan veto- tai pitovoimaa mahtaa lisätä se, että alan ammattikuntaa ei lainkaan arvosteta, ja toivoisin, että esimerkiksi edustaja Wickström tätä ajatuksenjuoksua hieman vielä meille avaisi.

On totta, että lastensuojelusta kun puhutaan, tuntuu siltä, että aina työntekijä tekee joko liian vähän tai liian paljon. Minusta tämä alleviivaa sitä, että kyse on erittäin järeästä julkisesta vallankäytöstä, jos verrataan vaikkapa poliisiin tai lääkäriinkin, ja juuri sen vuoksi nämä kelpoisuusvaatimukset tai tietyt tehtävät on lakiin kirjattu ja edellytetään Valviran rekisteröintiä. Todella todella toivon, että hallitus voisi tätä esitystä vielä harkita ennen kuin tämä runnotaan läpi ja tällä tavalla halveerataan yhtä ammattikuntaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

20.57 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Muistuttaisin edustaja Nurmista, että meillä hän on toista kertaa nyt käsittelyssä tämä hallituksen esitys ja viime viikolla olemme tästä pitäneet useita puheenvuoroja ja tuoneet niitä hallituksen kantoja teille kyllä tietoon.

Muistutan nyt sitten tänään vielä uudestaan, että tämän esityksen keskeisenä tavoitteena on, että meillä olisi jatkossa riittävästi saatavilla sosiaalihuollon henkilöstöä. Tällä esityksellä myös varmistamme sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyyden tässä maassa. Kaikilla on varmasti hyvin tiedossa, mikä nykytilanne sosiaalityöntekijöiden saatavuuden suhteen on.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskevan lain 12 §:ssä säädetään oikeudesta toimia tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön ammatissa. Tätä pykälää on aikaisemmin tulkittu monin eri tavoin riippuen viranomaisesta, ajankohdasta ja alueesta, ja nyt selkeytetään tätä lainsäädäntöä. On siis enemmän kuin perusteltua, että tämä tehdään nyt, jotta jatkossa tulkinta olisi yhdenmukaista riippumatta siitä, mikä taho tätä lakia tulkitsee.

Jokainen tilanne, jossa lasta kaltoinkohdellaan, on liikaa. Siksi meidän täytyy tehdä päätöksiä, joilla voimme turvata jokaiselle lapselle turvallisen kasvuympäristön ja palvelut, joihin he ovat oikeutettuja. Meillä on Suomessa paljon sosiaalialan ammattilaisia, jotka työskentelevät joka ikinen päivä sen eteen, että jokainen lapsi voisi kasvaa turvassa, ja tällä hetkellä koulutettujen sosiaalityöntekijöiden määrä ei yksinkertaisesti ole riittävä. Siitä on puhuttu nyt pitkään, että ei ole riittävästi sosiaalityöntekijöitä. Nyt me yritetään tällä hallituksen esityksellä korjata sitä tilannetta siihen suuntaan, että jokainen tarvitseva lapsi saa lastensuojelun palveluita silloin, kun hän tarvitsee, ja että hän voi olla turvassa. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

21.00 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Wickström, alan vetovoimasta puhuitte äsken paljon, mutta minä en nyt ihan saanut kiinni, millä tavalla tämä lisää sosiaalialan vetovoimaa. Mietin, että jos vaikka sairaanhoitajat sairaalassa rupeaisivat tekemään lääkärin töitä, niin millä tavalla se lisäisi alan vetovoimaa. En millään saa kiinni siitä sinun ajatuksestasi tässä asiassa, ja olisin halunnut siitä kysyä vielä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

21.00 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun olen keskustelua tässä kuunnellut ja varsinkin näitä hallituspuolueiden puheenvuoroja, niin jäin itse siihen käsitykseen, että tämä olisi jonkinlainen hopealuoti nyt tämän vaikean henkilöstöpulan ratkaisemiseen tai että jotenkin tätä kautta nyt sitten saataisiin suuren suuret säästöt toteutettua ja sitä kautta helpotettaisiin esimerkiksi hyvinvointialueiden tilannetta. Mutta piti ihan käydä luke-massa tämä mietintö, ja kyllähän täältä säästöjä löytyy kokonaiset kaksi miljoonaa euroa. Ajattelen, että kun puhumme vajaan 30 miljardin kokonaisuudesta, niin siinä tämä kaksi miljoonaa ei taida suuntaan tai toiseen tätä hommaa kaataa, ei paranna tilannetta, ja vaikka tätä lainsäädäntöä ei tehtäisikään, niin nykytilanne ei siitä juuri muuttuisi. Senpä takia ajat-telen niin, että kun tässä on kuitenkin taustalla niin minimaalinen fiskaalinen tavoite val-tiontalouden tasapainottamiseksi, niin sitten täytyisi olla kyllä erityisen suuret perusteet sille, että lähdettäisiin ottamaan ne riskit, joita tähän eittämättä sisältyy. Ja se riskihän on nimenomaan siinä, mistä täällä moni kysyy, että no, miksei olisi tällaisessa tilapäisessä tilanteessa mahdollista helpottaa sitten esimerkiksi pätevyysvaatimuksia ja niistä joustaa. Sittenhän kysymys kuuluu, että jos tilapäisesti näin voidaan tehdä, niin kuka toimii enää pysyvästi. Mistä syntyy insenttiivi sille, että ihmiset jatkossakin haluaisivat tällä alalla suo-rittaa mahdollisimman korkean koulutuksen ja sitä kautta ammentaa osaamista ja antaa sitä sitten yhteiskunnan hyödyttämiseksi? Kyllähän tämän tien päässä on sitten se, että mikäli tämäkään ei toimi, niin sitten siirrytään siihen, että pitää pysyvästi lähteä kelpoisuusvaati-muksia höllentämään. Sen jälkeen on aivan selvää, että ihan varmasti sillä myös tähän ve-tovoimaan on negatiivisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Sen takia olen enemmän taipuvainen ajattelemaan niin, kuten täällä ovat hyvät, osaavat kollegat tätä perustelleet, että saatava hyöty, jota tästä mahdollisesti sit-ten saadaan, mikäli kaikki toteutuisi niin hyvin kuin täällä hallitus antaa ymmärtää, on niin minimaalinen, että sitä vastoin ei kannata tässä asiassa ottaa nyt sitä laajempaa riskiä, joka tämän asiakokonaisuuden osalta on tullut ilmi niin näissä asiantuntijalausunnoissa kuin myös sitten tässä jättämässämme vastalauseessa. Senpä takia kyllä yhdyn tämän vastalau-seen sisältöön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.03 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämä talousvaikutusten arviointi on itse asias-sa mielenkiintoinen kysymys, ei vain tämän kahden miljoonan osalta, joka minusta tässä nyt käytiin hyvin läpi, vaan itse asiassa sen osalta, että me unohdetaan, niin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössäkkin todetaan, että meillä on tässä viidennes vakansseis-ta tyhjillään tällä hetkellä. Jos tämä hallituspuolueiden argumentti pätsisi, että nyt varmis-

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

tetaan, että näissä tehtävissä toimii siten jatkossa edes tilapäinen työntekijä niin että on ainakin joku aikuinen siellä työpaikalla töissä, niin miksi tämän lakiehdotuksen yhteydessä ei esitetä hyvinvointialueille tarpeeksi rahaa näiden viidenneksen palkkaamiseen lisää? Kun täältä puuttuu nyt siis viidennes vakansseista, ja nyt sanottiin, että me tarvitaan nämä kaikki tilapäiset työntekijät, jotta saadaan tarpeeksi väkeä tänne, niin miksi tässä esityksessä ei sitten ole varauduttu siihen, että nyt voidaan palkata viidennes puuttuvista sosiaalityöntekijöistä? Nyt kysynkin, miksi tässä esityksessä ei ole kääntöpuolena tarjottu riittäviä taloudellisia edellytyksiä siihen, että nämä vakanssit täytetään. Minä kysyn hallitukselta, mitä tapahtuu, jos näitä tilapäisiä saadaan helposti. Vahtiiko hallitus, että jokaiseen joka viidenteen vakanssiin, joka on tällä hetkellä tyhjänä, tulee tilapäinen työntekijä? Tuleeko sosiaalityöhön tällainen panostus, vai pidättekö kiinni siitä 100 miljoonan leikkauksesta, jota suunnittelitte tekevänne? Vai onko tässä kuitenkin siis kysymys, niin kuin Petteri Orpon kehysriihipäätöksessä lukee, kahden miljoonan sopeutustoimesta?

Tämän keskustelun tuloksena on sanottava, että sääliksi käy sosiaalityöntekijöitä tässä maassa. Heidän edunvalvontajärjestönsä Talentia on yrittänyt avata meille kansanedustajille, minkälainen on tämä työmaa. Siis kymmenet lausunnonantajat ovat yrittäneet avata sitä, minkälaisessa maailmassa ollaan ja eletään. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, että eikö valtiovarainministeriön pitäisi tosiasiaassa varautua siihen, että euromäärää täytyy lisätä merkittävästi, koska tulee vyöry päteviä sosiaalityöntekijöitä tilapäisesti toimimaan näissä tehtävissä. Nyt kysytäänkin vain täällä oppositiosta, milloin nämä resurssit siis tulevat. Tuleeko lisätalousarvio, kun tämä näin kiireellä runnetaan täällä budjettilakina läpi?

Minusta tätä iltaa kiteyttää hyvin tuo edustaja Marttilan vertaus niin kirurgiin kuin myöskin tähän Mäenpään puheenvuoroon. Edustaja Marttila hyvin kiteytti sosiaalityöntekijänä, että meille on tärkeintä SDP:ssä se, että ihmiset toimisivat ammattipätevyydellä näin tärkeissä ja vaativissa tehtävissä, joissa se, miten tällä alalla toimitaan, on iso kysymys myös ihmisten kannalta. Siinä kääntöpuolena on se, että sosiaalityön kelpoisuus meillä on sitä, että toimitaan mahdollisimman hyvillä kelpoisuusehdoilla mahdollisimman pätevästi ja laadukkaasti. [Puhemies koputtaa] Täällä perussuomalaisten Mäenpää totesi, että kriteeriksi käytännössä pitäisi asettaa se, että on lapsia. Tässä on minun mielestäni tämä keskustelun kääntöpuoli. Ei vaadita [Puhemies koputtaa] myöskään kirurgilta sitä, että yleislääkärin pätevyydellä nousee leikkaussaliin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kolme minuuttia paikalta, ja sen jälkeen puhujakorkeelle. — Edustaja Merinen.

21.07 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Kun rupesin miettimään tässä ja katsoin tuota meidän listaa tälle päivälle täysistuntoon, niin minä huomaan semmoisen samantyyllisen puhetyylin monessa asiassa, mitä tällä hetkellä hallitus tekee. Tänä iltana tämä on yksi esimerkki, eli vähennetään sosiaalityön vaatimusta sen koulutuksen suhteen. Ja sitten me kuullaan puheenvuoroja — tosin ikävän vähän mutta joitakin — missä sanotaan, että tämä jotenkin parantaa alaa ja alan vetovoimaa. Seuraavaksi me käsitellään vanhuspalveluiden hoitajamitoitusta, missä vähennetään henkilökunnan määrää. Minä olen kuullut semmoisia puheenvuoroja, missä sanotaan, että tämä parantaa vanhustenhoidon tilannetta. Sitten meillä käsitellään esim. hoitotakuuta, kun hoitotakuuta pidennetään. Minä olen kuullut semmoisen puheenvuoron, missä sanotaan ihan naama peruslukemilla, että tämä parantaa

Punkt i protokollet PR 118/2024 rd

hoidon jatkuvuutta. Eiväthän nämä mitkään kuulostaa hirmu järkeviltä ainakaan minun korvaani. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

21.08 **Helena Marttila sd:** Arvoisa rouva puhemies! Palautan tämän vielä siihen juuri-syyhyn, miksi olemme tässä tilanteessa, ettei sosiaalityöntekijöitä tunnu löytyvän. Käsittääkseni sote-laissa on rajattu niin, että vastaavalla tavalla ei voida käyttää vuokratyötä sosiaalialalla kuin lääkäreiden kohdalla. Tiedämme, että hyvinvointialueilla menee aivan järjettömiä kuluja vuokralääkäreihin, ja sen sijaan, että hallitus olisi lähtenyt aktiivisesti, kuten jo vuosi sitten lupasi, suitsimaan esimerkiksi vuokralääkärien kuluja, tuodaan tällainen esitys, jossa yhtä ammattikuntaa päätetään sitten laventaa niin, että se jotenkin mahdollistaa kirjavalle joukolle työskentelyn tällä alalla. Mielestäni tämä on vain käsittämättömän surullista, ja olen äärimmäisen pahoillani koko sosiaalityön profession puolesta.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.